RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

Stałe działy:

„Postępy w Przemyśle". — „Dział Samochodowy". — „Dział Rowerowy i Motocyklowy". — „Elektro- i Radjotechnika". — „Komunikacja i Transport". — „Dział Maszyn Rolniczych". — „Dział Budowlany, Drzewny i Ceramiczny.

PRZEDPŁATA kwartalna 4½ zł. + 40 gr. za dostawę franko w dom.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA POZNAŃ, WIELKA 10. - TEL. 2277

Tygodnik abonować można na wszystkich pocztach w Państwie Polskiem. Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są na stronie ostatniej.

Nr. 45 | Poznań, 8 listopada 1930 | Rok X

TREŚĆ NR. 45:

Przyczyny bezrobocia angielskiego

Robotniczy rząd angielski ze szczególną zaciętością zwalcza katastrofę bezrobocia, zaangażowawszy się poprzednio w kampanji wyborczej obietnicami ograniczenia tej katastrofy. Obecnie jednak, kiedy przychodzi do realizacji programu, sfery kierujące okazują znacznie mniejsze nadzieje, niż poprzednio.

Projekty ustaw rządowych dotyczące bezrobocia są dwojakiego rodzaju. Jedne, jak naprzykład obecny projekt o kopalniach, nie mają na celu ograniczenia lub zlikwidowania bezrobocia, lecz mają na celu poprawę sytuacji materjalnej bezrobotnych. *Projekty mające zaś na celu zmniejszenie liczby bezrobotnych, polegają na podjęciu wielkich robót* około kolei, dróg, kolonjalnych robót publicznych, na które wydatkowane ma być w ciągu 3 i 5 lat około 30 milj. ft. szt. Roboty te jednak według przeprowadzonych obliczeń ze strony sfer oficjalnych, dadzą zatrudnienie maksymalnie 40.000 bezrobotnym, t. j. zaledwie 30-tej części obecnej liczby bezrobotnych.

Ten stan rzeczy nakazuje szukać przyczyn bezrobocia ,także w innej dziedzinie, nietylko w dziedzinie osłabienia się procesu gospodarczego. W istocie bowiem zwolnienie tempa procesu gospodarczego w Anglji jest względne. *Rozwój eksportu brytyjskiego jakkolwiek powolny, niemniej jest stały.* W ciągu ośmiu pierwszych miesięcy r. 1929 eksport angielski był wyższy o 8 milj. ft. szt. od eksportu w analogicznym okresie roku 1928. *Liczba robotników zatrudnionych w przemyśle brytyjskim była ostatnio wyższa o 800 tysięcy od liczby robotników zatrudnionych w r. 1914. Ale podczas gdy w r. 1914 liczba bezrobotnych wynosiła 300.000 osób, to obecnie wynosi ona 1.200.000.*

W rzeczywistości główną przyczyną zła jest przeludnienie W. Brytanji. Mimo straty poniesione w wojnie, liczba ludności angielskiej wzrasta w okresie od roku 1914 do roku 1928 z 41.700.000 do 44.400.000 głów. Anglja zajmuje obecnie naczelne miejsce w Europie pod względem gęstości zaludnienia z 701 mieszkańcami na 1 milę kwadratową, podczas gdy Belgja ma 635, Holandja 580, Niemcy 345, a Francja 184. Słabsza gęstość zaludnienia w Szkocji obniża przeciętną dla W. Brytanji do 481, co jednak z wyjątkiem Belgji i Holandji stanowi najwyższą na świecie gęstość zaludnienia.

Równolegle ze wzrostem ludności zamykają się ujścia emigracyjne W. Brytanji. Podczas gdy przed wojną emigrowało rocznie 100.000 Anglików do Kanady i 55.000 do Australji, to w r. 1923 z trudem udało się umieścić w Kanadzie 27.500 imigrantów, a 20.600 w Australji. Dominja chętnie widzą kolonistów, ale jedynie kolonistów rolniczych, W. Brytanja zaś nie posiada rolników na eksport. Ani jeden zaś, ani drugi kraj nie chce imigracji robotników przemysłowych, bojąc się obniżenia wysokiego poziomu płac.

Zmuszona przeto do zatrzymania nadmiaru swej ludności W. Brytanja doznała zwiększenia bezrobocia, w stosunku mniejwięcej tym samym, w którym wzrosła ilość jej mieszkańców. W r. 1914 liczba bezrobotnych wynosiła 3—4 proc. ludności robotniczej. W roku 1929 wynosiła 10 proc. t. j. wzrosła o 6—7 proc. W tym samym okresie ogólna liczba ludności wzrosła o 6 proc. *Nad problemem gospodarczym bezrobocia dominuje przeto problem demograficzny, przyczem oba niełatwe są do rozwiązania.*

Trudności głównie pochodza stąd, że *W. Brytanja osiągnęła zdaje się szczyt swego rozwoju gospodarczego.* Statystyki fiskalne wykazują, że *dochód społeczny dla jednostek przeciętnie zmalał o blisko 10 procent w okresie od 1911 do 1924 r.* Ogólny dochód społeczny w r. 1928 był najniższym od r. 1919. Przyczyn tego zjawiska należy również szukać w ciężarach wojennych i ich konsekwencjach, ciążących na gospodarce brytyjskiej.

Ponieważ zaś ludność angielska w dalszym ciągu wzrasta rocznie o 200.000 głów, przeto oczywistem jest, że *jedynie całkowita reorganizacja produkcji wymiany W. Brytanji pozwoli na utrzymanie poziomu życiowego na dotychczasowej wysokości.* Otóż reorganizacja życia gospodarczego Anglji nie wydaje się być możliwa w obecnych ramach, wymaga ona rozleglejszego systemu ekonomicznego. I tutaj właśnie Anglja staje na rozdrożu. Czy zwróci się ona ku ewentualnym Stanom Zjednoczonym Europy, czy ku Unji Celnej Imperjum Brytyjskiego?

Ze światowych rynków miedzi

Ceny miedzi spadły w ciągu ostatnich 18 miesięcy niezwykle silnie. W marcu 1929 cena funta miedzi elektrolitycznej wynosiła w Nowym Jorku 24 centy, w kwietniu ub. r. obniżono ją do 18 centów, w kwietniu b. r. do 14 centów, a od ostatniego okresu ceny miedzi spadły do obecnego poziomu 10 centów. Niewątpliwie *bezpośrednią przyczyną tej zniżki cen miedzi jest kryzys przemysłowy,* a w związku z tem ograniczenie zapotrzebowania miedzi ze strony przemysłowców. Niemniej należy zauważyć, że zniżka nie byłaby tak silną, gdyby nie poprzednia sztuczna zwyżka cen do poziomu 24 centów w r. 1929 spowodowana przez Copper Exporters Association, kontrolującą dziewięć dziesiątych produkcji światowej, która ograniczyła znacznie wydobycie w okresie, kiedy zapasy miedzi nie były znaczne.

Od chwili jednak, kiedy ceny miedzi osiągnęły 24 centy, konsumcja zmalała i odtąd mimo wysiłki kartelu miedzi utrzymuje się na niskim poziomie. Równocześnie *zapasy miedzi stale wzrastają.* Zapasy te w Stanach Zjednoczonych obliczone w tonach po 1.016 kg., przedstawiały się następująco: Z końcem stycznia 1928 — 86.139; z końcem czerwca 1928 — 52.508; z końcem grudnia 1928 — 58.452; z końcem czerwca 1929 — 74.232; z końcem grudnia 1929 — 152.964; z końcem marca 1930 — 228.589; z końcem czerwca 1930 — 282.823; z końcem września r. b. — 323.000. Tak więc *zapasy miedzi wzrosły czterokrotnie w stosunku do roku ub., a siedmiokrotnie do roku 1928.*

W przeciwieństwie do wzrostu zapasów *produkcja miedzi obniżyła się.* I tak wynosiła ona w styczniu 1928 — 109.574 ton; w czerwcu 1928 — 116.286 ton; w grudniu 1928 — 132.058; w czerwcu ub. r. —139.685; w grudniu ub. r. — 123.396; w marcu b. r. — 113.450; w czerwcu b. r. 111.447; we wrześniu b. r. — 103.606. *W stosunku do września ub. r. produkcja miedzi zmalała o 20 proc.* Wzrost zapasów przy równoczesnym spadku produkcji świadczy o tem, że rynki miedzi nie odzyskały dotychczas równowagi i że możliwem jest dalsze obniżenie się cen.

O ile dalsza zniżka cen jest możliwą, to jednak przypuszczalnie nie może ona być ani znaczną, ani zwłaszcza trwałą. Szczegółowe badania prowadzone ostatnio wykazały bowiem, że *koszty produkcji licznych przedsiębiorstw obracają się około ceny 10 centów.* I tak dla 28.9 proc. ogólnej produkcji miedzi koszty produkcji kształtują się poniżej 8 centów. Dla 17.6 proc. od 8—9 centów. Dla 25.5 proc. od 9—10 centów. Dla 5.7 proc. od 10—11 centów. Dla 15.4 proc. od 11—12 centów, a dla 6.8 proc. ponad 12 centów. *Tak więc przy cenie 10 centów pracować może ze zyskiem jedynie 72 proc. ogólnej produkcji.* Oznaczałoby to, że produkcja światowa, która wynosiła w roku 1929 — 1.900.000 przy przeciętnej cenie 18 centów, winna spaść przy utrzymaniu się obecnych cen poniżej 1.400.000 ton.

Jakkolwiek oczywiście pewna część przedsiębiorstw może pracować pewien okres czasu ze stratami a tego rodzaju obliczenia przedstawiają jedynie wartość względną, tem niemniej *nie ulega wątpliwości, że w razie dalszej zniżki cen miedzi produkcja tego metalu musiałaby znacznie spaść.* Ponieważ zaś światowa konsumcja wynosiła w r. 1928 — 1.836.000 ton, a w roku 1929 — 1.893.000 ton i wysoce wątpliwem jest, by w r. b. i w latach najbliższych mogła spaść poniżej miljona ton, przeto należy przypuszczać, iż *przy cenie 9 centów wydobycie wynoszące wówczas 900.000 ton, byłoby niższem od zapotrzebowania,* co oczyściłoby rynki od zapasów, oddziaływujących obecnie silnie zniżkowo.

Niewątpliwie jednak zarówno cena jak i 10 centów nie będzie się mogła dłuższy czas utrzymać. O ile bowiem światowa konsumcja obniżyłaby się w b. roku do 1.400.000 ton wobec 1.900.000 ton w r. 1929, to długo nie utrzyma się na tem poziomie. Doświadczenie wykazuje, że *zapotrzebowanie miedzi wzrasta przeciętnie o 6 proc. rocznie.* Wzrost ten tłumaczy się tem, że głównymi konsumentami miedzi są przemysły elektrotechniczne, telefoniczne, telegraficzne i automobilowe. Przemysły te właśnie znajdują się w pełni swojego rozwoju.

Jednakże historja miedzi wykazuje wielkie falowania. W r. 1920 zapotrzebowanie osiągnęło blisko 1.100.000 ton. W r. 1921 nagle spadło do 716.000 ton, lecz już w r. 1922 podniosło się do miljona ton. Być może, iż podobny spadek nastąpi w b. r., lecz wówczas bądź w r. 1931, a w każdym razie w r. 1932 konsumcja wzrośnie ponownie. *Wszak obliczają, iż w r. 1935 zapotrzebowanie miedzi podniesie się do 3 milj. ton, a w r. 1940 do 4 milj. ton.*

Przyszłość miedzi nie jest tak beznadziejną, jakby się wydawało. *W miejsce depresji musi nastąpić zwyżka cen.* Spodziewać się jedynie należy, iż nie powrócą wysokie ceny w r. 1929 wynoszące 24 lub 18 centów. Są one bezwzględnie zbyt wysokie, zwłaszcza, jeżeli uwzględnimy, że złoża miedzi na kuli ziemskiej są niezwykle obfite a tak wysokie ceny spowodowałyby otwarcie nowych kopalń. Biorąc jednak pod uwagę pewność stałego powiększania się zapotrzebowania miedzi wydaje się, iż dosyć szybki powrót do ceny 12 centów, — ceny, która wydaje się rozsądną i zapewni poważny zysk przedsiębiorstwom — jest wysoce prawdopodobny.

B. Rm.

Ze Zjazdu Delegatów Polskich Zrzeszeń Technicznych

(w) Niedawno odbył się we Lwowie Zjazd Delegatów Polskich Zrzeszeń Technicznych, z bardzo obfitym programem obrad.

Po zagajeniu Zjazdu p. inż. Stanisław Rybicki, prezes Związku Polskich Zrzeszeń Technicznych, omówił obszernie historję Związku i dotychczasową jego działalność. W skład Związku wchodzi 25 towarzystw technicznych, mających swe siedziby w Polsce oraz Stowarzyszenie Inżynierów Polskich w Detroit. Do Związku należy około 7000 polskich inżynierów. Na porządku obrad Zjazdu Delegatów była m. in. sprawa mieszkaniowa. Powzięto szereg uchwał, dotyczących budowy małych mieszkań, zużytkowania funduszów publicznych na obniżenie odsetek pożyczek budowlanych, zakupywania terenów przez gminy wiejskie i urządzenia komunikacji i urządzeń ulicznych. Zjazd podniósł następnie sprawę utworzenia banków komunalnych w większych miastach i sprawę popierania budowy domków jednorodzinnych przez rzemieślników, kolejarzy itd.

W dalszym ciągu obrad wysłuchano referatu p. prof. Derynga w sprawie wyzyskania złóż węgla brunatnego dla wytwarzania gazu i brykietów, dla wytwarzania nafty i benzyny z węgla. Wywiązała się obszerna dyskusja nad uregulowaniem publicznego ruchu samochodowego.

Przedmiotem ożywionej dyskusji był projekt utworzenia Izb Inżynierskich celem stworzenia oficjalnej reprezentacji inżynierów w Polsce pracujących.

Wreszcie Zjazd wypowiedział się za nowelizacją ustawy o ubezpieczeniu pracowników umysłowych. Wybrano specjalną Komisję celem opracowania odnośnych wniosków.

Wielkie zainteresowanie kapitalistów zagranicznych możliwościami inwestycyj przemysłowych w Polsce

Olbrzymie nagromadzenie kapitałów we Francji, doprowadziło zniżkę prywatnej stopy dyskontowej do niebywałych rozmiarów. Doszło do tego, że prywatne banki francuskie odmawiają obecnie płacenia jakichkolwiek procentów od lokowanych wpłat. Sytuacja ta wywołała wielkie ożywienie w kierunku poszukiwania lokat zagranicznych.

Obecnie planowane jest na paryskim rynku pieniężnym poczynienie szeregu lokat o charakterze przemysłowym w Argentynie, Afryce Południowej, Jugosławji, Czechosłowacji i Polsce. Zwłaszcza zainteresowanie temi trzema ostatniemi krajami wśród kapitalistów francuskich jest duże.

W Polsce bawi obecnie kilkanaście delegacyj, prowadzących rokowania w sprawie rozmaitych pożyczek przemysłowych. Koła finansowe francuskie przedewszystkiem zainteresowały się nowemi możliwościami inwestycyj w przemyśle naftowym, zwłaszcza po przeprowadzonych ostatnio przez rząd badaniach naukowych, które rokują dobre wyniki. Ponadto część kapitału francuskiego zwróciła uwagę na dobre możliwości rozwoju naszego przemysłu cementowego i pragnęłaby wziąć udział w dalszym rozwoju tego przemysłu. Wreszcie inne grupy przemysłowe i finansowe, nietylko francuskie, żywo interesują się naszym przemysłem metalowym, a przedewszystkiem cynkiem, elektrotechnicznym, a pewna grupa włoska bada specjalnie możliwości dobrze rozwijającego się przemysłu sztucznego jedwabiu w Polsce.

Grupy te przeprowadzają obecnie badania i narady, a po wyrobieniu sobie należytego poglądu na sprawę, przystąpią do ściślejszych rokowań.

Niezależnie od tego — informuje dalej nas Press — bawi w Polsce prezes wielkiej amerykańskiej firmy inwestycyjnej, Mac Donald Ingeeniering Comp. w Nowym Jorku, inż. Durham, w towarzystwie szefa wydziału bałtyckiego tej firmy, p. J. B. Kurowskiego. Wspomniana firma interesuje się głównie inwestycjami w dziedzinie budowy wielkich objektów dróg. W Polsce pragnęłaby finansować na warunkach kredytowych budowę elewatorów, dróg, budowy mieszkań dla związków komunalnych itp. Przypomnieć tu musimy, że firma ta bierze znaczny udział w realizowaniu rosyjskiego t. zw. „planu pięcioletniego".

Popieranie wynalazczości przez Rząd

(w) Przed kilku miesiącami powstała Liga Popierania Twórczości Wynalazczej. Do Ligi tej weszli czołowi przedstawiciele nauki i techniki polskiej. Liga zorganizowała przedewszystkiem Komisję Techniczną i Radę Naukowo-Techniczną. Zadaniem tychże jest badanie zgłaszanych projektów, pomysłów i ułatwianie ich realizacji. Oczywiście, należyty rozwój i badanie wynalazczości wymaga czynnego współudziału Państwa. Dnia 18 czerwca rb. na konferencji w Ministerstwie Przemysłu i Handlu p. Min. Kwiatkowski poruszył po raz pierwszy tę sprawę oficjalnie, wskazując na konieczność popierania wynalazczości. Ministerstwa gospodarcze wprowadziły tę myśl w czyn, delegując do wspomnianych komisyj swych przedstawicieli. Delegatem Min. Komunikacji jest radca min. inż. Wacław Szpakowski; Ministerstwo Spraw Wojskowych reprezentuje pułk. dypl. inż. Stanisław Witkowski.

Z okazji Tygodnia Gospodarczej Samowystarczalności Krajowej

Miljardy złotych wydane przez Polskę można w dużej części zatrzymać w kraju.

Jak wielki jest import towarów zagranicznych, które można w dużej mierze zastąpić wyrobami krajowemi, świadczą niżej przytoczone pozycje przywozu z lat: 1927, 1928 i 1929. W latach tych Polska sprowadziła:

1.	wyrobów włókien. i jedwabnych za	zł	357.000.000
2.	odzieży	zł	76.000.000
3.	skór wyprawionych i obuwia	zł	250.000.000
4.	kaloszy, wyr. gumowych, papieru	zł	477.000.000
5.	perfum, kosmetyków i leków	zł	68.000.000
6.	win, koniaków i wódek	zł	28.000.000
7.	cebul, śliwek, orzechów itp.	zł	103.000.000
8.	pszenicy, kukurydzy i innych zbóż	zł	552.000.000
9.	smalcu i tłuszczów roślinnych	zł	269.000.000
	Razem	zł	2.280.000.000

W pierwszem półroczu roku 1930 Polska sprowadziła z zagranicy następujące towary, które również w dużym stopniu można było zastąpić krajowemi:

1.	wyrobów włókien. i jedwabnych za	zł	51.000.000
2.	odzieży	zł	10.000.000
3.	skór wyprawionych i obuwia	zł	42.000.000
4.	kaloszy, wyr. gumowych, papieru	zł	45.000.000
5.	perfum, kosmetyków, lekarstw	zł	13.000.000
6.	win, koniaków, wódek	zł	4.000.000
7.	cebuli, śliwek, orzechów	zł	17.000.000
8.	pszenicy, kukurydzy, zbóż	zł	19.000.000
9.	smalcu i tłuszczów roślinnych	zł	37.000.000
	Razem	zł	238.000.000

Kasy żelbetonowe wyrobu krajowego

(w) Przemysł kas żelbetonowych jest przemysłem wybitnie krajowym. Pracuje on na surowcu krajowym, siłami krajowemi. Wyroby tego przemysłu przeznaczone są całkowicie na zaspakajanie potrzeb rynku wewnętrznego; wywóz polskich kas żelbetonowych zagranicę nie istnieje, ale nie istnieje też przywóz kas zagranicznych. Sytuacja na rynku kas żelbetonowych przedstawia się względnie pomyślnie w stosunku do innych branż; kryzys gospodarczy odbił się tu w znacznie mniejszym stopniu. Artykuł ten jest bowiem artykułem pierwszej potrzeby dla banków i instytucyj państwowych i samorządowych, które są głównymi jego odbiorcami.

Obroty z klientelą prywatną nieco się pogorszyły. Celem zapobieżenia temu, producenci udzielają firmom pewnym długotrwałego kredytu, niekiedy do 3 lat.

Przeciw eksportowi węgla polskiego

Narady przemysłowców angielskich i niemieckich.

Prasa codzienna przyniosła w ostatnich dniach alarmującą wiadomość o trwających w Londynie tajnych naradach przemysłowców węglowych angielskich i niemieckich. Celem tych obrad jest osiągnięcie porozumienia między kopalniami niemieckiemi i angielskiemi w sprawie wyrugowania węgla polskiego z rynków Środkowej i Północnej Europy. Niemcy zrezygnowaliby częściowo z eksportu na rynki skandynawskie, opanowując w zamian rynki austrjackie i węgierskie, na których wpływy Polski są największe. Rynki zaś skandynawskie pozostawione zostałyby całkowicie ekspansji węglowej angielskiej. Po dokonaniu takiego podziału terytorjalnego nastąpiłoby porozumienie co do cen i kontyngentów sprzedaży. W konsekwencji, Polska zostałaby poza nawiasem, musiałaby, chcąc nie chcąc przystąpić do porozumienia i zadowolnić się konstyngentami, wydzielonemi jej z łaski przez angielsko-niemieckie porozumienie.

Sfery rządowe angielskie nie popierają jednakowoż tego rodzaju porozumienia z pominięciem Polski, przeciwnie, więcej widzą korzyści dla eksportu węgla brytyjskiego w całkowitem porozumieniu z Polską. Należy więc z obydwu stron dać inicjatywę czynników kompetentnych celem wznowienia i przeprowadzenia pertraktacyj rozpoczętych jeszcze w lutym rb., które później ucichły, dając miejsce obecnym obradom angielsko-niemieckim.

— W —

Redakcja pisma służy bezinteresownie Szan. Abonentom swoim chętnie wszelkiemi informacjami

w sprawie krajowych źródeł zakupu

Wszelkie życzenia w tym kierunku prosimy skierować do redakcji pisma.

Wywóz węgla angielskiego rentowny, mimo konkurencja polsko-niemiecka

Według przypuszczeń konserwatystów gabinet robotniczy miał pozostać przy rządzie jeszcze jedynie sześć miesięcy, dzięki czemu nie mógłby być świadkiem odbudowy gospodarczej Anglji. Ponieważ jednak zdania tego nie podzielili liberali, wydaje się, że *gabinet robotniczy istnieć będzie dostatecznie długo, by wyprowadzić w życie projekt swojej ustawy górniczej.* Tem bardziej wydaje się to bliższem realizacji, że obie Izby zgodne są co do zagadnienia czasu pracy w kopalniach węgla. Należy sobie przeto zadać pytanie, w jaki sposób przedstawia się stan brytyjskiego kopalnictwa węglowego?

Wydaje się, iż nie należy przykładać zbyt wielkiej wagi do obecnej depresji handlu węglowego obejmującej zarówno Anglję, jak i inne kraje. W czerwcu b. r. w porównaniu z odnośnym miesiącem roku 1929 produkcja węgla angielskiego zmniejszyła się o 15 proc., a eksport o 17 proc.

Dla całego drugiego kwartału b. r. zmniejszenie nie jest tak znaczne i nie rozkłada się jednakowo na wszystkie baseny węglowe. Podczas gdy wysyłka węgla okrętowego z portów walijskich zmalała o 553 tys. ton, czyli 9 proc. w stosunku do drugiego kwartału r. 1929, to wywóz przez Hull zmniejszył się jedynie o 33 tys. ton, t. j. 6 proc., przez porty szkockie o 31 tys. on, t. j. 3.8 proc., podczas gdy równocześnie wywóz przez New-Castle wzrósł o 224 tys. ton, t. j. o 11 proc., a przez Sunderland o 70 tys ton, czyli 2½ procent.

Jednakże należy zauważyć, że *prawdziwym barometrem sytuacji handlowej kopalni angielskich nie jest wysokość produkcji i eksportu, lecz poziom cen sprzedażnych i wysokość kosztów produkcji.* Otóż w pierwszym kwartale b. roku *kopalniom udało się zrealizować zysk eksploatacyjny, wynoszący przeciętnie 1 szyl. na tonie.* Rezultaty za drugi kwartał nie są jeszcze dostatecznie znane, w najgorszym jednak razie może nastąpić pewne nieznaczne zmniejszenie zysków.

Powodem tej poprawy w sytuacji angielskiej gospodarki węglowej, która, jak wiadomo, była długie lata deficytowa, nie jest udoskonalenie administracji lub urządzeń kopalni angielskich, lecz fakt, że *węgiel angielski uniknął niemal ogólnej zniżki cen hurtownych.* I tak podczas gdy wskaźnik ogólny cen hurtownych, ustalony przez Board of Trade, wskazuje od czerwca ub. roku do czerwca b. r. zniżkę o 11 proc., to równocześnie indeks cen węgla spadł jedynie o 3.6 proc. Ale i *zniżka ta dotyczy jedynie węgla do użytku domowego, podczas gdy przeciwnie wartość fob. węgla angielskiego wywiezionego w czerwcu r. b., jest wyższa o 3,1 proc. niż w czerwcu ub. r.*

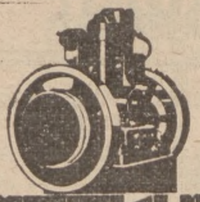
Konkurencja węglowa pomiędzy Polską a Niemcami była w pierwszym kwartale b. r. znacznie ostrzejsza niż zazwyczaj, a eksporterzy węgla brytyjskiego chwalą się, iż z konkurencji tej wyciągnęli poważne zyski. W szczególności obszernie o powyższem pisze gazeta handlowa południowej Walji w artykule z 22-go lipca b. r. („South Wales Journal of Commerce"). Organ powyższy pisze:

„Ceny bieżące fob. węgla polskiego w Gdańsku i Gdyni są w ogólności niższe o 5—6 szyl. na tonie niż z końcem r. 1929. Mimo to jednak *eksporterzy z Northumberland i z Durham byli w możności nietylko zwalczyć tę konkurencję bez przeprowadzenia odnośnej zniżki cen, lecz nawet powiększyli swoje obroty zagraniczne po cenach przekraczających przeciętnie o 1 szyl. do 1 szyl. 1 pensa na tonie te ceny, które realizowali w drugim kwartale r. 1929.*"

Zdaje się jednak, że eksporterzy walijscy są mniej szczęśliwi. Jest to jednak skutkiem szczególnych kroków podjętych przez armatorów okrętowych, którzy, spowodowani depresją frachtów marynarki handlowej, wycofali czasowo z obiegu około 5 milj. ton. Oceniają, że spowodowało to stratę dla handlu walijskiego węglem okrętowym wynoszącą minimalnie 50 tys. ton tygodniowo.

Poza tem eksporterzy walijscy podobnie jak i z Newcastle nie są niezadowoleni z cen eksportowych węgla, osiąganych na rynku europejskim. W obecnym momencie przed wprowadzeniem nowej ustawy górniczej nie spoglądają oni z pesymizmem w przyszłość.

B. Rm.

PERKUN

BEZSPRĘŻARKOWE ULEPSZONE

MOTORY ROPOWE

NAJTAŃSZA SIŁA ROBOCZA

MOTORY PRZEMYSŁOWE STAŁE DO 60 KM
ROLNICZE 3½, 6 i 13 KM
PRZENOŚNE i NA WÓZKACH
MOTORY TYPU MORSKIEGO DO 60 KM
KOMPLETNE WRAZ ZE ŚRUBĄ
ZESPOŁY OŚWIETLENIOWE
MOTO-POMPY PRZENOŚNE
MOTO-KOMPRESORY DO NARZĘDZI PNEUMATYCZNYCH

9126

TOW. FABRYKI MOTORÓW

„PERKUN"

SP. AKC.

WARSZAWA GROCHOWSKA 48

St. Grabianowski i S-ka

Spółka Akcyjna

Biura Inżynierskie i Dom Techniczno-Handlowy

Zarząd: Katowice, ul. Słowackiego 24

tel. 1321, 1322, 1323

POZNAŃ	BYDGOSZCZ	GDYNIA
pl. Wolności 14a	ul. Dworcowa 66	ul. Starowiejska
tel. 4010, 4011, 4105	tel. 912	tel. 1888
magazyn przy Dworcu Towarowym – tel. 1309		

Poleca do dostawy ze swoich składów w Poznaniu i Bydgoszczy oraz z reprezentowanych hut:

Blachy, pręty, rury, druty, miedziane, mosiężne, aluminjowe, ołowiane, cynkowe i inne

Metale: Cynę Banca, cynę do lutowania, metale białe łożyskowe, antymon, miedź, ołów, cynk, aluminium hutniczy i przetapiany.

Rury: kotłowe, ciągnione, spawane, gazowe, czarne i ocynkowane, łączniki lano-kute.

Żelazo: sztabowe, formowe, blachy żelazne.

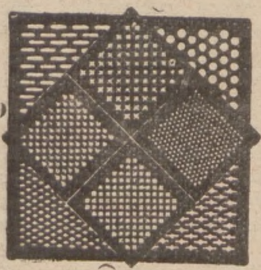
Pędnie: wałki transmisyjne, łożyska samosmary, wieszaki, sprzęgła, koła pasowe.

Pasy: skórzane i z sierści wielbłądziej, troki, wosk do pasów, łączniki.

8601a

8973

BLACHY DZIURKOWANE (SITA)

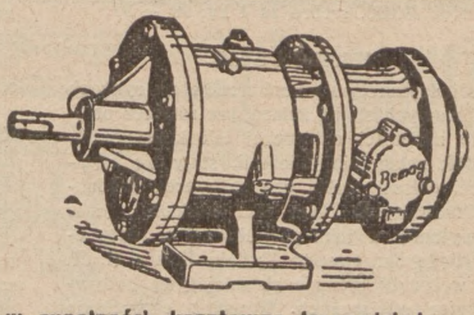
dla przemysłu żelaznego, cementowego, papierniczego, kopalnianego, chemicznego, dla rolnictwa, cukrownictwa, młynarstwa, fabryk krochmalu, gorzelni i browarów, do wszelkich urządzeń i aparatów technicznych, oraz blachę ażurową do celów budowlanych, ozdób itp. Wykonywa z wszelkich materjałów w dowolnych rozmiarach i grubości

Wytwórnia Blach Dziurkowanych „Sito" Warszawa-Grochów, Wiatraczna 15, tel. 1-92

Nagrodzona Medalem Srebrnym Min. Przemysłu i Handlu oraz Wielkim Medalem Srebrnym na P. W. K. w Poznaniu 1929 r.

Każda modna pracownia używa do napędu maszyn każdego rodzaju tylko

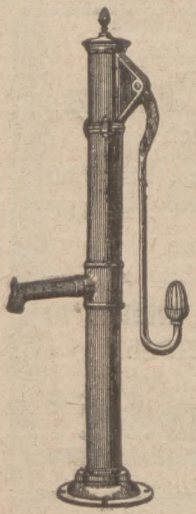
napędy redukcyjne „BEMAG"

Zastępują w zupełności kosztowną transmisję! Oszczędzają prąd! Oszczędzają czas!

Fabryka Maszyn Górniczych

T. z o. p. — Katowice — Załęże

FABRYKA POMP, ODLEWNIA ŻELAZA

Wiercenie studzien artezyjskich

Wyrabiamy pompy podwórzowe, ogrodowe, skrzydłowe, ssąco-tłoczące i odśrodkowe na wielką wydajność.

Do napędu ręcznego, konnego i motorowego.

Dla cukrowni, browarów, gorzelni oraz małych i wielkich gospodarstw rolnych.

J. KOPCZYŃSKI i SP.

Poznań, ul. Marsz. Focha 127

Telefon 60-42 **Rok zał. 1893**

Cenniki wysyłamy na życzenie bezpłatnie.

8773

WIELKOPOLSKA FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH

POZNAŃ

Marszałka Focha 80 Tel. 6340

Zgrzebła do koni i bydła.

Szufelki do węgli i śmieci - Blachy do placka - Haki do łóżek - Pierścienie do kos - Grabie żelazne - Szpadelki i grabki dziecięce Uszka do obrazów.

Wiadomości branżowe

POPRAWA SYTUACJI NA ŚWIATOWYCH RYNKACH METALI.

Ostatnie dni przyniosły dość dużą poprawę na światowych rynkach metali. Sytuacja nie przedstawia się mimo to zbyt różowo, ponieważ na rynku są duże zapasy, które mają tendencję wzrostu. Dopóki te zapasy nie będą skonsumowane, dopóty nie można liczyć na stałe polepszenie się konjunktury.

Przechodząc do poszczególnych metali, stwierdzić należy, że na ostatniej zwyżce zyskała najmniej miedź i to zarówno standardowa, jak i elektrolityczna, natomiast najwięcej cyna, która po gwałtownym spadku w poprzednim okresie wykazała ostatnio bardzo poważny przyrost notowań. Był to już czas najwyższy, ponieważ niektóre kopalnie cyny miały w związku z katastrofalnym spadkiem cen tego metalu zawiesić pracę. Cynk miał dotychczas usposobienie mocne, niewiadomo jednak, czy zdoła je utrzymać, gdyż odbyta ostatnio konferencja w sprawie zawarcia kartelu nie doprowadziła narazie do żadnego rezultatu. Podobno przedstawiciele zainteresowanych grup mają się zebrać jeszcze raz w listopadzie, jednak tymczasem spekulacja może wykorzystać niepomyślne wiadomości do gry na zniżkę. Ołów ma nadal tendencję mocną. Cena eksportowa aluminjum obniżona została przez kartel europejski z 95 na 85 Ł za tonę.

Ceny według notowań giełdy londyńskiej po przeliczeniu na złote po kursie dnia za tonę metryczną następująco (pierwsza cyfra z 15-go, druga z 22-go ub. m.): cyna standard 4680 — 5059, cynk hutniczy 606 — 635, miedź elektrolityczna 1996 — 1996, miedź standard 1805 — 1856, ołów miękki 654 — 678, rtęć 29.020, srebro za 1 kg. 98 — 97.

ŻELAZO I STAL.

Międzynarodowa konkurencja na rynkach eksportowych stali i żelaza, jak również osłabienie zdolności odbiorczej tak kontynentalnej, jak zamorskiej klienteli, stały się czynnikami dalszej zniżki cen na szereg produktów hutniczych. Poza tem trudności, jakie się wyłoniły w toku pertraktacyj o odnowienie Międzynarodowego Kartelu Żelaza (I. R. G.), wpłynęły ujemnie na inicjatywę nabywczą sfer odbiorczych. Również europejskie rynki surówki — bardzo słabe. Przeciętna dzienna produkcja stali zlewnej w Niemczech wynosiła we wrześniu rb. 31.300 ton wobec 34.500 ton w miesiącach poprzednich, oraz 49.400 ton we wrześniu roku ubiegłego.

ZNIŻKA CENY ŻELAZA?

Kartel żelazny odbywa narady nad możliwością zniżenia cen żelaza. Krążą pogłoski, że zapadnie decyzja o zniżce cen na bardziej używanych gatunkach żelaza o 5 proc. i blachy o 7½ proc.

RADA ZWIĄZKU POLSKICH HUT ŻELAZNYCH.

Dziś odbędzie się w Warszawie posiedzenie Rady Związku Polskich Hut Żelaznych, na które przybywają wszyscy członkowie Rady z b. min. Kiedroniem na czele.

Z PRZEMYSŁU METALOWEGO OKRĘGU BIELSKIEGO.

W przemyśle metalowo-przetwórczym nie zaszły większe zmiany. Ograniczony ruch budowlany i zaniechanie większych inwestycyj w przemyśle, oddziałało niekorzystnie na uruchomienie przemysłu metalowo-przetwórczego w bielskim okręgu przemysłowym. Fabryki śrub i nitów wobec ograniczonego napływu zamówień były zmuszone zredukować ruch w swych zakładach przemysłowych do 3 dni w tygodniu. Tak samo przy ruchu ograniczonym pracują warsztaty rekonstrukcyjne, fabryki wyrobów blaszanych, wyrobów kutych i drobnych wyrobów żelaznych i metalowych. Nieco lepiej zatrudnione są walcownie metali, lecz i tu odczuwać się daje zmniejszony napływ zamówień.

Szczególnie ciężki kryzys przechodzą bielskie fabryki maszyn, zarówno w dziale maszyn włókienniczych, jak obrabiarek, motorów elektrycznych, maszyn i aparatów dla przemysłu kapeluszniczego, cementowego itp. Zamówienia zarówno krajowe, jak zagraniczne napływają bowiem w tak małych ilościach, że fabryki stanęły wobec konieczności przeprowadzenia daleko idących redukcyj załóg robotniczych.

ROKOWANIA O ODNOWIENIE MIĘDZYNARODOWEGO KARTELU CYNKOWEGO.

Rokowania, toczące się tu pomiędzy głównymi producentami europejskimi i pozaeuropejskimi, są na dobrej drodze i — jak należy przypuszczać — uda się osiągnąć porozumienie w sprawie wznowienia Międzynarodowego Kartelu Cynkowego. Gdyby to porozumienie zostało osiągnięte, odnowiony Kartel Cynkowy rozpocząłby swą działalność z dniem 30 listopada. Stany Zjednoczone reprezentowane są w naradach jedynie przez obserwatora.

ZNIŻKA PÓŁFABRYKATÓW ALUMINJOWYCH W NIEMCZECH.

Obniżenie ceny aluminjum przez kartel spowodowało zniżkę półfabrykatów tego metalu. Spadek ten wynosi przeciętnie 20 Mk. za 100 kg., jak i spadek ceny aluminjum.

FIRMY I TECHNICY ZAGRANICZNI W SOWIETACH.

W wykonywaniu planu rozbudowy sowieckiego przemysłu współpracują wybitnie w budowie i organizacji przemysłu sowieckiego zarówno w zakresie inwestycji kapitału, jak i dostarczaniu sił fachowych — Niemcy i Sowiety. Obecnie zaangażowanych w „piatiletce" jest około 60 firm niemieckiego przemysłu oraz około 7 tysięcy techników i inżynierów niemieckich.

Udział Stanów Zjedn. jest reprezentowany przez 68 firm i około 3 tys. techników i inżynierów. Zaznaczyć należy, że w spisie tym figuruje szereg najpoważniejszych firm o znaczeniu światowem.

REDUKCJA KOSZTÓW ADMINISTRACYJNYCH.

W łonie koncernów przemysłowych toczy się obecnie poważna dyskusja w sprawie redukcji kosztów administracyjnych, w pierwszym zaś rzędzie zmniejszenia płac wyższych urzędników.

DEPRECJACJA SREBRA.

Deprecjacja srebra wobec rekordowego stanu ceny kruszcu z 1920 r. dosięgła już 80 proc. W Europie kryzys srebra ujawnia się w olbrzymim spadku siły nabywczej narodów wschodnio-azjatyckich, niemniej zaś we wzrastającym popycie na złoto ze strony krajów o walucie srebrnej, które przechodzą na walutę złotą. Rząd meksykański zapowiedział na listopad światową konferencję srebra. Konferencja ta ma zadanie powstrzymać dalszy spadek ceny srebra. Obecnie płaci się za uncję srebra 15⁹/₁₆ pence, to jest mniej niż kiedykolwiek w dziejach tego kruszcu. Produkcja srebra osiągnęła w roku 1929 261,3 miljonów uncyj wobec 254,9 milj. w roku 1928, t. j. najwyższy rekord produkcyjny. W Azji Wschodniej deprecjacja srebra wywołała kompletne przewarstwowienie majątków. Zajścia w Azji Wschodniej przypominają nasze czasy inflacyjne. Ze względu na kryzys srebra i gwałtowne poszukiwanie złota, ma również i Liga Narodów zająć się sprawą kryzysu na rynku srebrnym.

Kronika gospodarcza

UPADŁOŚCI W POLSCE.

Najbardziej charakterystyczną ilustracją przeżywanego obecnie w Polsce kryzysu gospodarczego jest stan upadłości przedsiębiorstw.

Podczas gdy w roku 1928 ogólna ilość upadłości obliczona na podstawie wykazów sądów grodzkich i okręgowych wynosiła 288, to w 1929 roku wzrosła ilość upadłości do cyfry 516, a w pierwszej połowie roku bież. ilość zgłoszonych upadłości wyniosła 453, co wskazuje na bardzo znaczne zaostrzenie się kryzysu.

Bardzo ciekawem jest zestawienie ilustrujące rodzaj przedsiębiorstw bankrutujących w latach 1928, 1929 i pierwszem półroczu 1930 r.

Przedsiębiorstwa:	1928 r.	1929 r.	I—VI 1930 r.
Przemysłowe	109	133	133
Handlowe	174	372	309
Kredytowe	5	3	2
Inne	—	8	9

Wśród przedsiębiorstw przemysłowych, które zbankrutowały w 1930 r., jest 15 spółek akcyjnych, 20 spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, 1 spółdzielnia, 29 spółek firmowych i komandytowych i 69 przedsiębiorstw mających jednego właściciela.

Jak widać z powyższych cyfr, największą odporność wykazują spółki akcyjne, najmniejszą — przedsiębiorstwa mające jednego właściciela.

OSTRA CENZURA WEKSLI W BANKU POLSKIM.

Bank Polski zastosował dalekoidące ograniczenia kredytowe w tej formie, że do redyskonta przyjmowane mają być tylko weksle z terminem płatności niedłuższym jak 2½-miesięcznym. Ograniczeniom tym nie podlegają jedynie weksle z tytułu kredytu rolniczego, którego rodzajem zajmuje się jedynie nieliczna ilość banków.

Niezależnie od skrócenia terminów wekslowych, przeprowadza Bank Polski ostrą cenzurę weksli przedkładanych do redyskonta, co wyeliminuje znowu dalsze rzesze osób i instytucyj, korzystających dotychczas z kredytu wekslowego w Banku Polskim. Zwłaszcza handel i przemysł operuje dziś z reguły prawie wekslami 3-, 5- i 6-miesięcznemi, jeżeli więc obecnie weksli tych nie będzie mógł redyskontować w Banku Polskim, weksle te leżeć będą w kasach kupców i przemysłowców, oczekując zbliżenia się owych 75 dni.

Zbytecznem byłoby dodawać, jak poważne utrudnienia sprawia to w życiu gospodarczem.

WZROST WKŁADÓW OSZCZĘDNOŚCIOWYCH W P. K. O.

Poczucie oszczędności ludności czyni stałe postępy. Dowodem tego jest rozwój kapitalizacji w trzecim kwartale r. b., który wykazuje dalszy znaczny wzrost i to również pod względem nagromadzonego kapitału oszczędnościowego jak i liczby osób oszczędzających. Tak np. w końcu września r. b. łączna suma wkładów oszczędnościowych, złożonych w P. K. O., osiągnęła kwotę 230 miljonów zł., zaś liczba wydanych książeczek oszczędnościowych P. K. O. wzrosła do cyfry 564.000. Przyrost kapitału oszczędnościowego w P. K. O. za ostatnie trzy miesiące wynosi 10.000.000 zł., zaś przyrost liczby książeczek oszczędnościowych 51.000, a więc o 20.000 więcej niż w analogicznym okresie w roku ubiegłego.

POSIEDZENIE RADY STOWARZYSZENIA KUPCÓW POLSKICH.

Odbyło się w Warszawie posiedzenie Rady Stowarzyszenia Kupców Polskich przy bardzo licznym udziale członków zwłaszcza z okręgów pozastołecznych. Obrady poświęcone były w pierwszym rzędzie omówieniu obecnej sytuacji polityczno-gospodarczej oraz stanowiska wobec niej zrzeszeń gospodarczych, a zwłaszcza Stowarzyszenia Kupców Polskich.

CZĘŚCIOWE URUCHOMIENIE WIELKIEJ MAGISTRALI WĘGLOWEJ.

Po ostatniej inspekcji nowobudującej się linji kolejowej Górny Śląsk—Gdynia, którą przeprowadził Minister Komunikacji Kuehn, zostały ustalone terminy otwarcia tymczasowego ruchu na poszczególnych odcinkach tej magistrali, a mianowicie na odcinku Herby Nowe—Zduńska Wola ustalono termin 8 listopada, na odcinku Bydgoszcz—Gdynia termin 9 listopada.

Dnia 7 listopada Minister Kuehn w towarzystwie zaproszonych gości i przedstawicieli prasy wyjeżdża specjalnym pociągiem na uroczystości, związane z otwarciem tymczasowego ruchu na tych odcinkach. Powrót Min. Kuehna do Warszawy nastąpi w dniu 10 listopada br.

KAPITAŁ FRANCUSKI NA GÓRNYM ŚLĄSKU.

Udział kapitału francuskiego w przedsiębiorstwach Górnego Śląska wynosi około 15 procent ogólnej sumy kapitału zaangażowanego na Górnym Śląsku. Przed wojną udział ten wynosił 5 proc., a więc wzrósł dość znacznie. Połowa kapitału w Banque de Silesie należy do przedsiębiorstw francuskich. Bank Franco-Polonaise, którego kapitał zakładowy wynosi 50 milj. franków, posiada oprócz Katowic oddziały w Warszawie, Łodzi, Poznaniu, Częstochowie i Gdańsku. Kapitał francuski, jak stwierdzają sprawozdania poszczególnych instytucyj finansowych, zaangażowanych na Górnym Śląsku, pracuje w warunkach pomyślnych.

MOŻLIWOŚĆ UŁATWIEŃ W TRANSAKCJACH ZE STANAMI ZJEDNOCZONEMI.

Jedna z największych organizacyj kupieckich Stanów Zjednoczonych, a mianowicie Stowarzyszenie Kupców w Nowym Jorku (Marchants Association of New York) liczące około 7 tys. członków, zgłosiło gotowość zupełnie bezinteresownego pośrednictwa w transakcjach, które eksporterzy lub importerzy polscy pragnęliby zawrzeć z członkami tego Stowarzyszenia.

400 MILJONÓW DOLARÓW
przesyłają emigranci ze Stanów Zjednoczon. do krajów ojczystych.

Pismo amerykańskie „New York Tribune" ogłasza statystykę sum, przysyłanych przez emigrantów, zamieszkałych w Stanach Zjednoczonych, do swych krajów ojczystych.

Okazuje się, że suma ta wynosi rocznie mniejwięcej 400 miljonów dolarów. W 1929 roku emigranci włoscy przekazali 46,2 milj. dolarów, greccy — 25,3 milj. dol., polscy — 18,1 milj. dol., irlandcy — 11,7 milj., niemieccy — 10,0 milj., rosyjscy — 10,0 milj., szwedcy — 9,4 milj., angielscy — 7,8 milj., japońscy — 7,0 milj. itd.

Zatem przesyłki pieniężne emigrantów polskich, pod względem ich wysokości, zajmują trzecie miejsce.

WALKA Z BEZROBOCIEM W STANACH ZJEDNOCZONYCH.

Komisja powołana przez Prezydenta Hoovera dla opracowania środków walki z brakiem pracy odbyła swe posiedzenie w ubiegłym tygodniu. Przy tej okazji Minister Handlu p. Lamont zakomunikował, że rząd przystępuje do wykonania nowego programu robót publicznych na ogólną sumę 70 miljonów dolarów. Na analogiczne roboty w r. 1929 przeznaczona była suma 300 miljonów dolarów. Program ten ma być punktem wyjścia dla robót publicznych na szerszą skalę; szczegółowy program przedstawiony będzie na najbliższej sesji parlamentu t. j. w grudniu. Prezydent Hoover zamierza domagać się na ten cel kredytów w sumie 125 miljonów dolarów.

KREDYTY AGRARNE BANKU WYPŁAT MIĘDZYNARODOWYCH.

„Basler Nachrichten" z 24. bm. podają, że Bank Wypłat Międzynarodowych w Bazylei w ostatnich czasach udzielił bankom emisyjnym Polski, Rumunji i Czechosłowacji krótkoterminowych kredytów na cele rolnicze, które to sumy instytucje te oddały do dyspozycji Bankom Rolnym. Ostatnio także grecki Bank Emisyjny otrzymał od Banku Wypłat Międzynarodowych 5-miesięczny kredyt w wysokości 200.000 funtów na poparcie rolnictwa greckiego.

MIĘDZYNARODOWA IZBA HANDLOWA
obradowała nad sprawą kryzysu światowego i bezrobocia.

Ubiegłą sobotę odbyło się w Międzynarodowej Izbie Handlowej w Paryżu pod przewodnictwem b. premjera Theunis, a przy współudziale ministra Pirellego, pp. Mendelsohna, Balfoura i innych nadzwyczajne posiedzenie Komitetu Wykonawczego w związku z coraz bardziej wzrastającym kryzysem gospodarczym i ogólnem bezrobociem. Komitet Wykonawczy wbrew obecnie panującym tendencjom usiłującym zlikwidować kryzys przez poszczególne organizmy państwowe, przyszedł do przekonania, iż jedynie drogą współpracy i porozumień ogólno-światowych można dojść do wyników konkretnych. Rada Izby na swem posiedzeniu grudniowem ma w manifeście, jaki ogłosi dla świata ekonomicznego, wypracować ramy i wskazania dla takich porozumień. Polskę w zastępstwie Ministra Gliwica reprezentował p. Janusz Żółtowski.

WYSTAWY MIĘDZYNARODOWE W ZAGRZEBIU.

W okresie od dnia 29 listopada do 2-go grudnia odbędzie się w Zagrzebiu Międzynarodowa Wystawa połączona z targami królików, gołębi i ptactwa śpiewającego z wyjątkiem papug. Drób musi być szczepiony, na dowód czego wystawcy przesyłają Targom odpowiednie zaświadczenia.

W okresie od 30 listopada do 1 grudnia odbędzie się Wystawa Psów rasowych. Obydwie wystawy są międzynarodowe i zorganizowane są przez Urząd Targów Międzynarodowych w Zagrzebiu.

Rozporządzenia — Sprawy celne

ROZPORZĄDZENIA Z MOCĄ USTAW.

(w) Niedawno donosiliśmy o opracowywaniu przez poszczególne Ministerstwa projektów rozporządzeń, które ukazać się mają z mocą ustaw. Otóż z dniem 31 października r. b. prace te zostały zakończone. Projekty przesłane zostały Radzie Ministrów do aprobaty. Rada Ministrów rozstrzygnie, które z tych ustaw mają się ukazać jako rozporządzenia P. Prezydenta. Dnia 4 listopada r. b. odbędzie się posiedzenie Rady, na którem projekty te będą rozważane. Pierwsze rozporządzenia P. Prezydenta z mocą ustaw ukażą się około 10 listopada b. r.

OPŁATY STEMPLOWE.

W projekcie wniesionym przez Ministra Skarbu do sejmu i przyjętym przez Komisję Skarbową, przewidziano upoważnienie dla Ministra Skarbu do udzielania ulg od pism stwierdzających umowę o zawiązaniu spółki akcyjnej, o powiększeniu kapitału zakładowego itp., a pominięto umowy o przekształceniu i fuzji spółek, dla których prawo do ulg wygasło z końcem 1928 r. Potrzeba utrzymania powyższych ulg i rozszerzenia ich na przypadki przekształcenia i fuzji spółek, jest obecnie szczególnie uzasadniona, albowiem, obowiązek dostosowania do 1 stycznia 1931 r. statutów spółek do nowego prawa akcyjnego, spowoduje zmiany w strukturze niektórych spółek.

Niema powodu, aby ruch przekształceniowy, którego celem jest usprawnienie działalności gospodarczej przedsiębiorstw, był utrudniany przez istnienie wysokiej opłaty stemplowej. Z takim wnioskiem zwrócił się Związek Izb Przemysłowo - Handlowych do Ministra Skarbu.

Przelew (cesja) wierzytelności podlega opłacie stemplowej w wysokości 1 proc., podczas gdy opłata od zasadniczej czynności prawnej, z której wierzytelności najczęściej będą przedmiotem przelewu, a mianowicie od obligu, wynosi 0,5 proc. Zważywszy, że akt zasadniczy i jego przelew dotyczą jednego procesu gospodarczego, nie wydaje się uzasadnieniem wyższe obciążenie przelewu, od aktu zasadniczego, wobec czego winno nastąpić obniżenie opłaty za przelew do ½ procent, nie wyżej wszakże od opłaty od głównej czynności prawnej, z której wierzytelność ta powstała.

SNOWDEN PRZECIWNY PROTEKCJONIZMOWI CELNEMU.

Kanclerz Skarbu Snowden oświadczył w Manchester, że pogłoski, jakoby istniał projekt podwyżki ceł o 10 proc. celem pokrycia niedoboru budżetowego, są pozbawione podstaw. Snowden wypowiedział się ostro przeciwko teorjom protekcjonizmu celnego. Zdaniem jego ożywienie życia gospodarczego Anglji zależy wyłącznie od wznowienia ducha przedsiębiorczości i powszechnej organizacji przemysłu angielskiego.

Import — Eksport

WARUNEK ZWIĘKSZENIA IMPORTU.

Na ankietę Ligi Narodów Rząd Polski odpowiedział, iż wywóz produktów rolnych wynosi przeciętnie nieco mniej, niż 60 proc. całkowitego polskiego wywozu. Memorjał podkreśla, iż tylko dzięki tego rodzaju rozmiarom wywozu rolniczego, Polska może bez obawy zbytniego naruszenia równowagi swego bilansu handlowego stanowić znaczny rynek zbytu dla wywozu przemysłowego państw obcych. Niemniej jednak należy stwierdzić, iż tego rodzaju rozwój wywozu rolnego osiągnięto wielkiemi wysiłkami rolnictwa polskiego, wysiłkami, które odbiły się szczególnie na sytuacji rolnictwa w okresie obecnego światowego kryzysu rolnego.

Jeśli idzie o środki, mające na celu ułatwienie obrotów produktami rolnemi, memorjał polski wymienia dwie kategorje tego rodzaju poczynań. Jedne miałyby na celu lepszą organizację i racjonalizację produkcji i handlu rolniczego, drugie zwracałyby się konkretnie przeciwko tym przeszkodom, na jakie napotyka obrót produktami rolnemi na rynkach międzynarodowych.

W SPRAWIE ORGANIZACJI EKSPORTU MORSKIEGO.

Dnia 5 listopada odbędzie się w Państwowym Instytucie Eksportowym konferencja, której celem jest ustalenie dla obu naszych portów morskich nowych połączeń z portami obcemi. Szczegółowe badania bowiem wykazały, że cały szereg artykułów eksportu, jak cynk, meble gięte, materjały włókiennicze, wyroby emaljowane itd. wysyłany jest jeszcze drogą na Hamburg i inne porty obce. Kierowanie tych artykułów przez Gdańsk i Gdynię stworzy dla naszych portów morskich nowe, znaczne widoki rozwojowe. W konferencji wezmą udział przedstawiciele Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Rolnictwa, Skarbu, Państwowego Instytutu Eksportowego, Banku Gospodarstwa Krajowego, Banku Rolnego, Izb Przemysłowo-Handlowych oraz delegaci organizacyj kupieckich i firm eksportowych.

JUGOSŁOWIANIE BADAJĄ ORGANIZACJĘ EKSPORTU POLSKIEGO.

W Polsce przebywa obecnie delegat jugosłowiańskiego Ministerstwa Przemysłu i Handlu p. Mirkowicz, profesor uniwersytetu w Sobboticy, w celu zbadania polskiego systemu eksportowego. Prof. Mirkowiczowi towarzyszy p. Sandicz, członek Zarządu Jugosłowiańskiego Uprzywilejowanego T-wa Eksportu Rolniczego, które ostatnio podjęło również wywóz win.

Sprawy podatkowe

STAŁY KOMITET PODATKOWY.

Przy Ministerstwie Skarbu powstał stały Komitet Podatkowy, którego celem będzie badanie systemu dochodów, jak również przedstawianie rządowi ostatecznego planu reformy podatkowej oraz proponowanie zmian. Do składu Komitetu weszli pp.: Karol Birgfellner, b. dyr. dep. podatkowego, obecnie sędzia Najwyższego Trybunału Administracyjnego, Władysław Byrka, b. kierownik Ministerstwa Skarbu, dyrektor lwowskiej Izby Przemysłowo-Handlowej, Mieczysław Gutkowski, prof. skarbowości na uniwersytecie wileńskim, Bolesław Markowski, b. Wiceminister Skarbu, prof. W. S. H., Władysław Zawadzki, prof. ekonomji na uniwersytecie wileńskim i dyrektor Izby Przemysłowo-Handlowej w Wilnie, Wacław Koszko, dyr. Departamentu Podatków i Opłat w Ministerstwie Skarbu, oraz Paweł Michalski, wicedyrektor Depart. Opłat i Podatków w Minist. Skarbu.

O PRZEDŁUŻENIE OKRESU ULGOWYCH KAR ZA ZWŁOKĘ.

Na audjencji Min. Skarbu Prezydjum Zrzeszenia Związków Przemysłowych Zachodniej i Południowej Polski prosiło m. in. o przedłużenie rozporządzenia o ulgowych karach za zwłokę odnośnie podatku przemysłowego bezpośredniego i opłat stemplowych, które wygasło dnia 30 września rb. Rozporządzenie to zostało przedłużone wszelako tylko na październik. Zdaniem sfer gospodarczych powinnoby nastąpić dalsze przedłużenie okresu ulgowego wobec niezmienionych warunków gospodarczych.

PODATEK OD NIERUCHOMOŚCI NA ROK 1931.

Magistrat dotychczas pobierał dodatek do podatku państwowego od nieruchomości w dwóch kategorjach, a mianowicie w wysokości 125 proc. od domów, w których czynsz wyniósł już 100 proc. przedwojennego komornego od 25—125 proc. podatku państwowego.

Obecnie choć komorne we wszystkich domach wyrównane zostało z przedwojennem, Wydział Podatkowy Magistratu wystąpił z wnioskiem o utrzymanie stawki dodatku komunalnego do państwowego podatku od nieruchomości w wysokości dotychczasowej i w tych samych kategorjach.

Wniosek ten znajdzie się na najbliższem posiedzeniu Rady Miejskiej.

Możliwości eksportowe

Firma **niemiecka** pragnie sprzedać patent na maszynę do kopania kartofli. Prospekty firmy są do przejrzenia w Izbie Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu (pokój 9).

Firma **niemiecka** pragnie oddać przedstawicielstwo na granity i bazalty.

W Izbie Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu (pokój 9) jest do przejrzenia wykaz firm **niemieckich**, pragnących nawiązać stosunki handlowe z firmami polskiemi.

Firmy **francuskie** poszukują w Polsce przedstawiciela na następujące artykuły: wina, szampan, zabawki, liczniki, aparaty rejestracyjne i aparaty do analiz, pompy do motocykli, maść przeciw rdzy, naczynia domowe, wody kolońskie, rurki do fryzowania włosów, złocenia „lyońskie" i ornaty kościelne.

W sprawie naszego „Wzorowego okna wystawowego"

W nr. 40 naszego pisma umieściliśmy za wzorem znanego i cenionego pisma „Der Eisenhändler" szkic okna dla celów naszych kupców branży żelaznej, przyczem naturalnie zmieniliśmy prawie w każdym szczególe oryginał, sporządzając w własnym zakresie i własnym nakładem dwie klisze ręcznie rysowane przez naszego rysownika. Powyższe podajemy w imię lojalności koleżeńskiej, podkreślając, że zastrzeżone tam prawo „Gebrauchsmusterschutz in allen Teilen", nie ma u nas w Polsce prawnego zastosowania.

Z życia placówek przemysłowo-handlowych

Nowy skład rowerów w Inowrocławiu

Z początkiem października r. b. p. **M. Przybyła w Inowrocławiu** otworzył przy Rynku nr. 15, **specjalny skład rowerów** oraz części rowerowych pod firmą **„Centrala Rowerów"**. Właściciel firmy zaopatrzył magazyn swój w obfity wybór rowerów najprzedniejszych marek krajowych i zagranicznych, utrzymując zarazem na składzie części zapasowe, odpowiednie do wszystkich systemów. Zaznaczyć wypada, że nowopowstała placówka handlowa dostarczając rowery renomowanych marek po możliwie najtańszych cenach i na dogodnych warunkach spłaty, dozna szerokiego poparcia, co zapewni jej rozwój i egzystencję.

—p—

Skrzynka zapytań

z dziedziny porad fachowych i źródeł zakupów.

UPRASZA SIĘ O PODANIE ADRESU:

Nr. 5717. firmy, wyrabiającej osie ruchome.

Nr. 5757. firmy, która dostarcza zatrzaski (zameczki) znane powszechnie a używane do jedwabnych gotowych motylków męskich.

Nr. 5761. firmy, dostarczającej guziki patentowe.

Nr. 5764. firmy, dostarczającej przedmioty biurowe z metali.

Nr. 5773. firmy, dostarczającej środki ogniochronne i konserwujące drzewo.

Nr. 5797. firmy, która odda zastępstwo na Łotwę i Estonję na Fittinga lane rury żeliwne do wodociągów, mosiężne zatrzaski do drzwi, kłódki i zamki do mebli, prasy zapędowe Balata.

Nr. 5820. firmy, dostarczającej stojaki do wieszania łańcuchów i kłódek systemu Dulf'a.

Nr. 5841. firmy, wyrabiającej żelazka do prasowania z luźną rączką.

Nr. 5848. firmy, wyrabiającej prasy do robienia kółek opałowych.

Nr. 5850. fabryki ocynkowanych i czarnych rur gazowych konkurencyjnie zdolnej nie należącej do kartelu, która zamierzałaby eksportować do Rumunji i gotowa byłaby oddać przedstawicielstwo pewnej firmie w Bukareszcie.

Nr. 5852. firmy, wyrabiającej ozdoby do krat grobowych w formie liści.

Nr. 5866. firmy, dostarczającej maszyny do wyrobu karni.

Nr. 5872. firmy, wyrabiającej przyrządy do wyciągania korzeni z ogrodu o wadze 5—10 ton.

Nr. 5876. fabryki aparatów do prania (Kompresor) i konkurencyjnych.

Nr. 5882. firmy, dostarczającej kauczuk.

Nr. 5884. firmy, dostarczającej maszyny do wyrobu papy dachowej.

Nr. 5885. firmy, dostarczającej motory gazowe.

Nr. 5887. firmy, dostarczającej transmisje gięte (kugelwellen).

Nr. 5892. firmy, mogącej dostarczyć urządzenie chłodni do wytwórni lodu.

Nr. 5896. hurtowni artykułów technicznych.

Nr. 5898. firmy, wyrabiającej aparaty do elektrycznego spawania na 80 woltów, 300 amperów.

Nr. 5903. fabryki urządzeń przetokowych (urządzeń do przesuwania wagonów i zestawów wagonowych) zapomocą wpuszczonego w ziemię motoru i lin stalowych (Rangieranlagen).

Nr. 5902. firmy, wyrabiającej wióry stalowe.

Nr. 5904. firmy, wyrabiającej części prasowane do rowerów.

KOMUNIKAT

Związek Zawodowy Agentów i Wojażerów Rz. P. Oddział we Lwowie, Janowska 14. II. podaje niniejszem do powszechnej wiadomości zainteresowanych sfer, iż uruchomił Biuro Pośrednictwa Pracy i poleca zupełnie bezinteresownie zdolnych i odpowiedzialnych agentów i wojażerów. — Powyższe biuro zostało założone celem zwalczania bezrobocia wśród członków Zw. Z. Ag. i Wojaż. oraz dla zapewnienia firmom współpracy odpowiednich sił fachowych.

POSTĘPY W PRZEMYŚLE

Zainteresowanie zagranicy postępami technicznemi w Polsce

Informowaliśmy w swoim czasie naszych czytelników o ciekawej próbie fabryki H. Cegielski, która wbudowała do 2 swych lokomotyw „stockery" służące do półautomatycznego podawania węgla do paleniska, przez co ogromnie ułatwia się pracę palacza. Obecnie dowiadujemy się, że próbą tą zainteresowała się poważnie zagranica, gdyż, jak się okazuje, „stockery" w Europie nigdzie jeszcze nie były stosowane. W sprawie tej zwróciło się między innemi poważne francuskie kolejowe pismo z prośbą o odpowiedni artykuł do p. inż. Blumkego, który o stockerach pisał w polskich pismach technicznych.

Fakt ten należy zanotować, gdyż stosunkowo rzadko nasz młody przemysł może zdobyć się na samodzielność i inicjatywę, która zaimponowałaby Europie. Zazwyczaj bowiem jesteśmy zbyt skłonni do wyłącznego korzystania z różnych licencyj.

Przyszłość mebli żelaznych w Polsce

Współczesny sposób zapatrywania się na różne dziedziny życia spowodował zasadnicze zmiany w naszych gustach. Minęły czasy rokoko, baroku lub stylu naszych lat młodzieńczych. Nowoczesna architektura podkreśla w budownictwie mieszkań gładkie linje, jasność, przejrzystość form, oraz warunek spełnienia wszelkich wymogów higjeny. Wszelkiego rodzaju sprzęt, ściśle związany z urządzeniem wnętrz nie wyłamuje się z pod tych ogólnych prawideł, które dotyczą nietylko formy ale i tworzyw. Szerokie rozpowszechnienie zagranicą mebli żelaznych jest tego dowodem. Nim zajmiemy się tym gatunkiem mebli, podajemy krótko rozwój produkcji tej gałęzi przemysłu w innych krajach.

Kolebką mebli żelaznych są Stany Zjednoczone Ameryki. Tu już od wielu lat szerokie rzesze publiczności poznały się na zaletach tego rodzaju mebli. Przyjęły się szybko w restauracjach, hotelach, kinach, szpitalach, laboratorjach i kuchniach (które ze względów higjeny są uważane również za pewnego rodzaju laboratorjum). Specjalnie rozwinęło się używanie mebli żelaznych sporządzonych według zasad naukowej organizacji w lokalach handlowych i przemysłowych w formie etażerek, biurek, stolików, krzeseł, taboretów, kartotek, szaf do książek, ubrań i narzędzi. Wystarczy nadmienić, że w Ameryce 95% wszystkich mebli biurowych wytwarza się z żelaza.

W Niemczech 10% mieszkań stolicy, a 8% Hamburga, Lipska i Monachjum posiada meble żelazne. Ostatnio specjalnie wielkiem powodzeniem cieszą się biało lakierowane kuchnie żelazne oraz urządzenia sklepowe i biurowe.

W Polsce powszechnie używane są od wielu lat jedynie łóżka żelazne. Odniedawna celowość używania również innych mebli żelaznych znajduje i wśród naszej publiczności coraz więcej zrozumienia i zwolenników. W stosunku do mebli drewnianych oznaczają się meble żelazne dużo większą trwałością i odpornością na zmiany temperatury i na wilgoć, będąca często powodem gnicia wzgl. wypaczania mebli drewnianych. Szczególnie cenną zaletą mebli żelaznych jest możność przestrzegania zasad higjeny przez łatwe ich mycie. Dzięki trwałemu olakierowaniu są one odporne na działanie sody, tłuszczu, oleju, benzyny itp. To też meble te powinny w pierwszej linji znaleźć zastosowanie tam, gdzie względy higjeny oraz celowość ich używania wysuwają się na plan pierwszy. A więc prócz szpitali, kuchni, piekarni, mleczarni, rzeźni, sklepów spożywczych, również zakł. przemysł., hotele, biura i szkoły wymagają zastosowania mebli żelaznych.

Przy masowej znormalizowanej fabrykacji, oraz uwzględnieniu potrzeb naukowej organizacji, meble żelazne znajdą zapewne, podobnie jak w innych krajach, również w Polsce szerokie rozpowszechnienie.

UWAGA!

Jeden z najbliższych numerów „Rynku Metalowego i Maszynowego" poświęcimy w walnej części sprawom **pedni** ze specjalnem uwzględnieniem **fabrykacji pasów transmisyjnych.** Zaś nr. 48 (zatem z końcem b. m.) poświęcimy sprawom gazownictwa, ze specjalnem uwzględnieniem **obecnego stanu postępu ogrzewań centralnych.**

Firmy zainteresowane w tych działach proszone są o współpracę oraz o spieszne nadesłanie swych życzeń do redakcji wzgl. administracji naszego Wydawnictwa.

Komunikacja i Transport

Drogi w Polsce

Do Ministerstwa Robót Publicznych od konsorcjum zagranicznego wpłynęła oferta na wyasfaltowanie szosy z Warszawy do Radomia wzamian za udzielenie temu konsorcjum koncesji autobusowej na wyłączną eksploatację tego szlaku. W ostatnim czasie do Ministerstwa Robót Publicznych więcej wpłynęło tego rodzaju ofert na doprowadzenie do porządku dróg na różnych odcinkach, wzamian za udzielenie koncesyj autobusowych. — Z Warszawy donoszą, że wszystkie te oferty są narazie nierealne.

Opłaty drogowe od gruntów państwowych

Ministerstwo Spraw Wewn. rozesłało do wojew. okólnik, zmieniający poprzednie postanowienia w sprawie opłat drogowych od gruntów państwowych. W myśl zmienionego zarządzenia, obciążenie opłatami drogowemi poszczególnych płatników nie może przekraczać: 75 proc. zasadniczego państwowego podatku gruntowego, względnie w zaborze pruskim 75 proc. takiegoż państwowego dodatku do podatku gruntowego, a od gruntów państwowych: w b. zaborze rosyjskim — 75 proc. idealnego zasadniczego dodatku państwowego do podatku gruntowego. Na przekroczenie normy 75 proc. zezwolić mogą wojewodowie do wysokości 100 proc. tylko w tych wypadkach gdy potrzeby drogowe bezwzględnie tego wymagają, a obciążenie takie nie nadwyręży zdolności płatniczej rolników.

Usprawnienie komunikacji towarowej z portami Adrjatyku

W Pilznie obradowała międzynarodowa adrjatycka konferencja kolejowa. Z ramienia polskiego Ministerstwa Komunikacji wzięli w niej udział naczelnicy wydziałów panowie: dr. R. Zawejski i inżynier K. Włodek. Na konferencji tej rozpatrywano sposoby ulepszenia i przyśpieszenia przewozu towarów w międzynarodowej komunikacji z portami adrjatyckiemi drogą zwiększenia szybkości i sprawności komunikacyjnej.

Postanowiono wydać szereg zarządzeń służbowych, które mają skutecznie wpłynąć na usprawnienie komunikacji z portami adrjatyckiemi. Z drugiej znów strony postanowiono zwrócić uwagę nadawców na konieczność współpracy z władzami kolejowemi, a zwłaszcza na korzystanie z pociągów specjalnie przeznaczonych dla komunikacji towarowej z portami adrjatyckiemi.

Parowóz kierowany z końca pociągu

Kolej północna we Francji wprowadziła ruch wahadłowy pociągów pomiędzy dworcem północnym a lotniskiem Le Bourget, przy którym to ruchu parowóz przy jeździe powrotnej nie jest przestawiany na czoło pociągu, złożonego z 9 wagonów, lecz pozostaje na końcu tegoż. Maszynista zaś jedzie w przedziale końcowym pociągu i stąd obsługuje hamulec bezpośrednio, a przepustnicę i nastawnicę — zapomocą mechanizmu elektrycznego; z palaczem porozumiewa się kierowca zapomocą telefonu. (Railway Age.)

Nowe wagony parowe Egipskich Kolei Państwowych

Egipskie Koleje Państwowe wyposażone zostały niedawno w większą ilość pociągów, złożonych ze zdwojonych wagonów o napędzie parowym, umieszczonych na 3-ch wózkach dwuosiowych: dwóch — przy końcach zespołu i jednego w środku, na którym opierają się oba zwrócone ku sobie końce wagonów. Wspólny ten dla dwóch wagonów wózek środkowy niesie kocioł i maszynę parową. Na obu końcowych (czołowych) pomostach urządzone są stanowiska dla maszynisty, prowadzącego taki pociąg, na pomoście zaś przerzuconym pomiędzy obydwoma wagonami — ponad wózkiem środkowym — mieści się stanowisko palacza.

Maszyna parowa, przenosząca napęd za pośrednictwem przekładni zębatej, umieszczonej na osi ślepej w wózku środkowym posiada 3 cylindry pionowe obustronnego działania o średnicy 125 mm. i skoku 200 mm. Moc jej wynosi 150 KM. przy 60 km/h szybkości jazdy. Kocioł (leżący) ma 12,3 m^2 powierzchni ogrzewanej, wytwarza parę o ciśnieniu 20 at. i temperaturze przegrzania 340° C.

Pociąg, składający się z takiego podwójnego wagonu, przy nacisku 15 ton na oś, rozwija na dłuższych odcinkach szlaku średnią szybkość ok. 80 km/h, zaś największą ok. 95 km/h.

(„Engineering" — „Przegl. Techn.")

Pierwsza droga stalowa

W Stanach Zjednocz. (Sangamon County, Illinois) zbudowano pierwszą drogę próbną, w której zastosowano, jako tworzywo nawierzchni, stal. Ustrój jej jest następujący: na uwałowanej powierzchni podłoża ułożono podkładkę stalową, którą pokryto zwierzchu warstwą mieszaniny piasku z asfaltem, na to zaś — warstwą klinkieru 3-calowego. Spoiny zalano asfaltem. Podkład stalowy musi być wykonywany z tworzywa wystarczająco odpornego na rdzewienie i wyposażony w odp. żebra i usztywnienia.

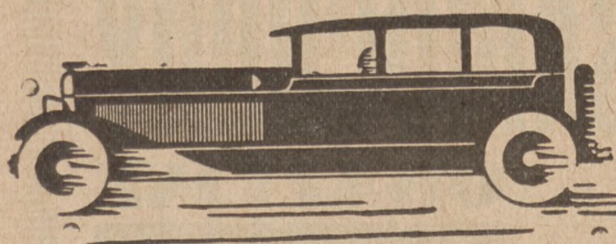
Budowniczy tej drogi spodziewają się, że ich metoda da nawierzchnię wyjątkowo trwałą, zawsze gładką, odporną na wahania temperatury i na tworzenie się rys, a zarazem nie droższą niż inne wysokowartościowe nawierzchnie drogowe. (The Iron Age.)

KRONIKA KOMUNIKACYJNA

ULGI TARYFOWE NA MIAŁ WĘGLOWY.

Wskutek interwencji kół gospodarczych oraz uchwały Komitetu Taryfowego Państwowej Rady Kolejowej, dotyczącej odnowienia wygasłych z dniem 1 października rb. ulg taryfowych na przewóz miału węglowego, Minist. Komunikacji przedłużyło te ulgi do dn. 31 grudnia rb. w postaci następującej: przy odległościach do 200 km. ulgi niema, od 300 do 400 km. — ulga 5 proc., powyżej 400 km. — ulga 10 procent.

Ulgi specjalne, wyszczególnione w p. 5 obowiązującej do dn. 1 października rb. taryfy wyjątkowej F 5, są zniesione.

Dział Samochodowy

Kryzys samochodowy w Polsce

Przesilenie gospodarcze i zła konjunktura pieniężna dały się odczuć boleśnie również przemysłowi automobilowemu w Polsce. Według statystyki urzędowej, w całym kraju, liczącym 31.000.000 mieszkańców, w dniu 1 lipca r. b. znajdowało się 37.600 wozów samochodowych i 6.770 motocykli (w liczbach zaokrąglonych).

W tej liczbie samochodów osobowych 19.300 sztuk, taksówek 7.300, autobusów 4.144, wozów ciężarowych 6.888.

Najwięcej samochodów posiadała w dniu 1 lipca r. b. Warszawa, mianowicie — 8.300, następnie, co do ilości wozów, idzie województwo poznańskie — 6.185 sztuk, później woj. pomorskie — 3.000 sztuk, krakowskie — 2.862, łódzkie — 2.800, śląskie — 2.670, warszawskie — 2.500, lwowskie — 2.350, kieleckie — 2.300. Reszta województw miała nieco więcej ponad 1.000 wozów, najmniej zaś wozów samochodowych posiadało województwo tarnopolskie — 316 sztuk.

Dodać należy, że gdy w I półroczu roku 1919, przybyło w całej Polsce 5.065 samochodów, to w II półroczu tegoż roku do 1 lipca r. 1930 przyrost samochodowy w Polsce nie osiągnął liczby 1.600 sztuk.

Związek Izb Przemysłowo-Handlowych przeciw koncesjonowaniu przedsiębiorstw autobusowych

(w) Zamiar koncesjonowania przedsiębiorstw przemysłowych spotkał się z krytycznem stanowiskiem sfer zainteresowanych. Ostatnio odbyło się w Warszawie specjalnie w tej sprawie zwołane posiedzenie Związku Izb Przemysłowo-Handlowych. Rezultatem tego posiedzenia było wręczenie Prezydjum Rady Ministrów oraz poszczególnym zainteresowanym ministerstwom wyczerpującego memorjału oraz referatu przedstawiającego stan komunikacji i odnośne ustawodawstwo w Polsce i zagranicą.

Związek Izb Przemysłowo-Handlowych wypowiedział się wyraźnie przeciw koncesjonowaniu przedsiębiorstw autobusowych, ze względu na to, że w ten sposób stwarzałoby się podstawy, prerogatywy dla państwowych czy też samorządowych przedsiębiorstw autobusowych.

Zadośćuczynienie wymogom bezpieczeństwa publicznego jest możliwe, zdaniem Związku, jedynie przez przestrzeganie ścisłego wykonywania przepisów o ruchu samochodowym i autobusowym, na podstawie jednolitych dla całego państwa instrukcyj.

Racjonalną poprawę stanu dróg w Polsce można przeprowadzić jedynie na podstawie utworzenia Państwowego Funduszu Drogowego, na rzecz którego powinny być opodatkowane wszelkie samochody, a zwłaszcza autobusy, przeznaczone do przewożenia osób i towarów w celach zarobkowych.

Związek Izb dowodzi, że zamierzone koncesjonowanie ograniczyłoby rozwój komunikacji autobusowej, z wielką szkodą dla państwa i dla konsumentów, którzy coraz chętniej z tego nowego środka komunikacji korzystają. Rozwiązanie problemu konkurencji między autobusami a koleją drogą koncesjonowania przedsiębiorstw autobusowych również nie da się przeprowadzić. Niemcy, którzy posiadają system koncesyjny, przekonali się o tem dostatecznie, a to powinno być dla nas wskazówką, o której zapominać nie powinniśmy.

Stałe dworce autobusowe w Warszawie

Narazie tylko trzy, następnie jeszcze dwa.

Na konferencji prezydenta miasta z wicewojewodą Ołpińskim, ustalono trzy miejsca dla stałych dworców autobusowych w Warszawie.

Pierwszy dworzec stały ma być zbudowany na placu miejskim przy zbiegu ul. Szymanowskiej i Kłopot, obok parku Traugutta, drugi przy dawnych rogatkach jerozolimskich. Dwa te dworce mają narazie, razem z prowizorycznym przy pl. Unji Lubelskiej obsługiwać wszystkie linje autobusowe i w następnej dopiero kolejności postawiono budowę trzeciego dworca stałego na Pradze, przy ul. Ratuszowej dla wszystkich linij prawego brzegu Wisły, następnie na Woli, przy ul. Moczydło i przy ul. Puławskiej.

Zasadniczo koncesję na budowę dworców stałych wydawać ma magistrat w porozumieniu z władzami administracyjnemi. Warunki tych koncesyj nie są jeszcze ustalone.

Przemysł gumowy Polski

Jego znaczenie i możliwości rozwoju.

Czasopismo gospodarcze „Pomorze i Gdynia" rozważa zagadnienie przemysłu gumowego w Polsce.

Zużycie gumy w ogólnej światowej gospodarce, a co za tem idzie — przemysł gumowy stale się rozwija.

Wypływa to stąd, że gumy i produkty gumowe nie są artykułami, które popyt swój zawdzięczają sugestywnej propagandzie, lecz artykułami codziennej potrzeby i koniecznemi czynnikami w życiu gospodarczem.

Zastosowanie gumy jest wszechstronne: użyta jest ona w nowoczesnym ruchu komunikacyjnym (opony, dętki), w przemyśle budowlanym (izolacje), w przemyśle konfekcyjnym, — do artykułów chirurgicznych i higjenicznych oraz w przemyśle elektrotechnicznym.

Nie jest przypadkiem, że np. we wschodniej Europie rozwija się gumowy przemysł obuwniczy — związany ściśle z warunkami klimatycznemi.

Przy swej produkcji przemysł gumowy zużywa dużą ilość tkanin, co sprzyja rozwojowi przemysłu tekstylnego.

W Polsce warunki rozwoju dla przemysłu gumowego są naogół pomyślne i przyznać należy, że powiększa się z roku na rok.

Podczas gdy w r. 1920 przemysł gumowy zatrudniał 300 robotników, obecnie wykazać się już możemy 17-tu fabrykami, które zatrudniają ca. 12000 robotników: obrót roczny wynosi około 150 miljonów, z czego na robociznę i koszta administracyjne przypada 30 miljonów.

Import wyrobów gumowych wzrastał do roku 1928, jednak w r. 1929 zmniejszył się o 30 procent i stale spada.

Wartość importu wyrobów gumowych wynosiła w r. 1924 — 11.267 tys. zł, w r. 1928 — 49.228 tys. zł, w r. 1929 — 34.318 tys. złotych.

Zdolności konkurencyjne przemysłu gumowego w Polsce wyrażają się w wartości naszego wywozu. W r. 1924 wartość eksportu wynosiła 323 tys. zł, w r. 1928 — 7.500 tys. zł, w r. 1929 — 12.400 tys. zł.

Eksport więc nasz stale wzrasta, a powiększyć go jeszcze może zastosowanie premij wywozowych i tanich kredytów eksportowych.

Z handlu oponami

Dążenia do unormowania stosunków

(w) Koła kupiectwa samochodowego i generalni przedstawiciele opon samochodowych żywo dyskutują od dłuższego już czasu nad uregulowaniem handlu oponami.

Importerzy opon widzą możność uregulowania handlu i usunięcia niezdrowej konkurencji w zorganizowaniu kupców, którzy w ten sposób mogliby jednolicie wystąpić wobec importerów.

Importerzy stawiają naszym kupcom za wzór organizację kupiectwa zagranicznego, n. p. we Francji, gdzie zorganizowanych i zarejestrowanych jest 18.000 sprzedawców opon. Kupiec niezarejestrowany towaru nie otrzymuje.

Nielojalnej konkurencji zapobiega się w ten sposób, że wprowadzono system częściowego wypłacania prowizji sprzedawcy. Resztę prowizji wypłaca się na podstawie klucza procentowego, opartego na dokonanym obrocie zeszłorocznym. Kupiec, który postępował nierzetelnie, nie otrzymuje owej dodatkowej prowizji. Pomimo, że kupiec polski znajduje się bezsprzecznie w gorszej sytuacji niż n. p. kupiec we Francji, importerzy widzą jedyną możność unormowania handlu oponami w utworzeniu takiej właśnie organizacji. I rzeczywiście próby w tym kierunku, poczynione na mniejszych terenach, n. p. w Krakowie, dały wyniki pomyślne. Spodziewać się należy, że takie same próby, poczynione z większym nakładem wysiłków na całym terenie Polski, przyniosłyby również pożądane rezultaty.

Produkcja samochodów w Anglji

Jakkolwiek wysokość produkcji brytyjskiego przemysłu samochodowego daleka jest jeszcze od rozmiarów produkcji tegoż przemysłu w Stanach Zjednoczonych, to jednak, jak wynika z ogłoszonej ostatnio publikacji statystycznej przez The Society of Motor Manufacturers and Traders Ltd." (Tow. Przemysłowców i Kupców Samochodowych), postęp produkcji jest dość znaczny. Innemi słowy — opieka celna, jaką otoczony jest omawiany przemysł, przynosi efekytwne rezultaty, i należy mniemać, iż utrzymana będzie nadal, mimo silnych sprzeciwów zwolenników wolnego handlu.

Ogólna produkcja samochodów w Wielkiej Brytanji w 1929 r. wynosiła 238.805 sztuk (osobowych 182.347, towarowych 56.458). W r. 1928 wyprodukowano 211.877 sztuk, w 1927 r. 211.780 sztuk. Liczba osób, zatrudnionych bezpośrednio w przemyśle samochodowym, wynosiła 271.325, podczas gdy w 1928 r. 254.150 osób. Przeciętny zarobek robotnika wzrósł do sh 81/8, wobec sh 77/3½ tygodniowo w 1928 r. Eksport samochodów wynosił (sztuk)

1927	35.696
1928	32.777
1929	40.081

Wywóz samochodów do krajów Imperjum w 1929 r. wyniósł 36.141, czyli 86% całego eksportu.

Turystyka samochodowa w Niemczech

Ostatni zeszyt „Wirtschaft und Statistik" przynosi interesujące szczegóły o rozmiarach samochodowego ruchu turystycznego w Niemczech. W okresie od 1 lipca 1929 do 30-go czerwca 1930 roku przybyło do Niemiec 108.119 samochodów obcych. W porównaniu z takim samym okresem w latach 1928-29 ilość turystów, przybywających do Niemiec samochodami wzrosła o 47,7 procent.

Jeżeli przyjmiemy, że w każdym samochodzie przybyły przeciętnie cztery osoby, otrzymamy liczbę 432.476 osób. Każda z tych osób przebywała w Niemczech przeciętnie przez 5 dni, wydając dziennie najmniej 20 marek. Ogółem wpłynęło z tego źródła 43,2 miljonów marek złotych, czyli okrągło 100 miljonów złotych w postaci walut obcych, przyczem rachunek ten jest bardzo skromny, gdyż nie uwzględnia się w nim wydatków na benzynę, oleje i ew. naprawki samochodów, co także stanowi conajmniej kilkanaście milj.

Niemcy, zdając sobie sprawę z korzyści, jakie przynosi samochodowy ruch turystyczny, otaczają w ostatnich latach bardzo staranną opieką wszystkie drogi, pragnąc przez doprowadzenie ich do jak najlepszego stanu zachęcić zagranicznych turystów automobilowych do masowego zwiedzania Niemiec.

Największa ilość obcych samochodów przyjechała do Niemiec z Holandji (22.211). Po Holandji idzie Szwajcarja (17.910), później Czechy (15.315), Austrja (13.144). Z Ameryki przybyło do Niemiec 1.892 samochodów, a z Polski 2.444.

Na uwagę zasługuje stosunkowo wysoka liczba samochodów przybyłych z Ameryki. Świadczy to o tem, że z roku na rok zwiększa się liczba turystów amerykańskich, którzy na zwiedzenie Europy wybierają się własnemi samochodami, zabierając je ze sobą jako bagaż podróżny, tak jak my zabieramy ze sobą kufry i walizy. *(„Prawda")*

Złoty jubileusz zawodowy kupca p. Emila Stadie w Bydgoszczy

I Bydgoszcz posiada w automobilizmie Wielkopolski swego zasłużonego szermierza oraz pioniera, a jest nim p. *Emil Stadie,* właściciel składu samochodów i warsztatów reperacyjnych, który w dniu 25-go października r. b. łącznie z 70-letnią rocznicą swych urodzin, obchodził półwiekowy jubileusz zawodowy jako kupiec. Z okazji tej uroczystości, Bydgoska Izba Przemysłowo-Handlowa oraz Izba Rzemieślnicza wręczyły jubilatowi dyplomy. Poza tem bydgoski Automobilklub, Cech Mechaników oraz przedstawiciele różnych innych związków zawodowych i organizacyj gospodarczych, składali sędziwemu jubilatowi swoje życzenia. Pan Emil Stadie był jednym z pierwszych w Wielkopolsce, który w przeczuciu rozwoju automobilizmu zajął się montażem, reperacją i handlem samochodów i rozwinąć zdołał przedsiębiorstwo do poważnych rozmiarów. Poza składnicą samochodów obficie zaopatrzoną w pierwszorzędne marki, urządził p. Stadie przy placu Wolności stację obsługi a nowoczesne jego warsztaty reperacyjne obejmują powierzchnię przeszło 1000 kw. metrów. Firma omawiana, ciesząc się szerokiem poparciem sfer interesowanych branżą, przeniosła bezpośrednią działalność również na Pomorze, posiada bowiem od pewnego czasu filję w Toruniu.

Jubilat, mimo sędziwy wiek lat 70, z młodzieńczą wprost energją pracuje jeszcze w ulubionym przez siebie zawodzie, to też życzymy mu przy czerstwem zdrowiu, najdłuższych lat życia i dalszego powodzenia. —p—

Przemysł Rowerowy i Motocyklowy

Organ Związku Mechaników Samodzielnych na Polskę Zachodnią

Próby porozumienia w niemieckim przemyśle rowerowym

Od dłuższego czasu toczące się pertraktacje t utworzenie niemieckiego kartelu rowerowego doprowadziły ostatnio do zawarcia konwencji, w skład której wchodzi 8 fabryk rowerów, z Brennabor Werke w Brandenburgu na czele. Konwencja zamierza wypuścić na rynek specjalny typ roweru, mający być jej głównem narzędziem w walce z przedsiębiorstwami, pozostającemi nazewnątrz porozumienia. Praktyczne efekty z zawarcia konwencji oceniane są przez prasę niemiecką sceptycznie, bowiem wśród outsider'ów jest nietylko 7 poważnych fabryk, specjalizujących się w budowie rowerów i reprezentujących łącznie produkcję powyżej 240 tysięcy sztuk rocznie, lecz również tak poważne przedsiębiorstwa, jak Adler i Oppel, których absencja uważana jest za dowód, że konwencja w jej obecnym stanie okaże się niezdolną do życia.

NADESŁANE

Wielki sukces rowerów „Po-Fa-Ro"

Wielki, dotychczas niedoścignięty sukces osiągnęła **Pomorska Fabryka Rowerów** (właśc. Willy Jahr, Bydgoszcz) w największym wyścigu rowerowym 1930 r. Był to: **Wielki bieg kolarski do Polskiego Morza** na przestrzeni Warszawa — Gdynia — Warszawa, długości 937 km.

Dla zwycięzcy tego biegu, w którym cała elita asów polskich brała udział, ofiarował między innemi także p. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej przepiękną nagrodę honorową.

Powyższy wyścig stawiał urzestnikom wprost niesłychane wymagania pod względem zdolności i wytrwałości, biorąc pod uwagę przedewszystkiem częściowo złe, a miejscami zupełnie marne drogi.

Jednocześnie był to wielki popis polskich rowerów. Właściwie trudno sobie wyobrazić lepszą próbę maszyn, wyścig do Morza Polskiego wymagał bowiem rzeczywiście doskonałych rowerów.

O osiągniętym sukcesie krajowej fabryki rowerów „Pomorska Fabryka Rowerów" zamieszcza „Przegląd Sportowy" nr. 87 z dnia 29. X. 30 r. następujący artykuł pod tytułem

„Triumf rowerów „Pofaro-Rekord" w Wyścigu do Morza Polskiego".

Największa tegoroczna kolarska impreza — wyścig do Morza Polskiego wykazała niezbicie, że rowery produkowane obecnie w kraju w niczem nie ustępują najlepszym maszynom zagranicznym.

Wśród firm, których fabrykaty w Wyścigu do Morza wyróżniły się w sposób rzucający się w oczy, były przedewszystkiem rowery Pomorskiej Fabryki Rowerów (Po-Fa-Ro) z Bydgoszczy.

Na **Pofaro-Rekord** jechał **zwycięzca** wyścigu **Feliks Więcek,** na Pofaro **zdobyli** kolarze Polonji bydgoskiej nagrodę dla **najlepszej drużyny,** na Pofaro znalazło się aż pięciu jeźdźców wśród pierwszych jedenastu w ogólnej klasyfikacji.

Olbrzymi ten sukces zawdzięczać należy nietylko wybitnym kolarzom, lecz również w wysokim stopniu dobrej, przystosowanej do specjalnych warunków terenowych w Polsce konstrukcji rowerów, oraz zastosowaniu w nich balonów, które specjalnie na brukach i piaszczystych drogach ułatwiały jazdę w sposób rzucający się w oczy.

Olbrzymi ten sukces, którym inne firmy nie mogą się poszczycić, jest godzień być porównanym z największemi wynikami tej firmy w roku bm.

Na specjalne wyróżnienie zasługują zwycięstwa w biegu o mistrzostwa wojew. Poznańskiego, Pomorza, mistrzostwa miasta Poznania — oraz biegu dokoła Pomorza i wielu innych, które zostały osiągnięte na rowerach „Pofaro-Rekord".

Firma „Pomorska Fabryka Rowerów" osiągnęła także dalszy sukces a mianowicie:

Na międzynarodowej światowej wystawie w Brukseli została oznaczoną najwyższym orderem Grand—Prix oraz wielkim złotym medalem.

P. Feliks Więcek na rowerze Pofaro-Rekord.

Uniwersalny motocykl

Prasa zagraniczna donosi o oryginalnym pomyśle pewnego francuskiego konstruktora, który zbudował motocykl-amfibję, zapędzany przy pomocy powietrznej śmigi. Motocykl ten wyposażony jest wzorem monotrace'ów w kadłub w kształcie cygara, przyczem obydwa koła są głęboko skryte w odpowiednich zagłębieniach. Motor chłodzony powietrzem znajduje się za plecami pod siodełkiem kierowcy i posiada doprowadzenia powietrza przy pomocy długich dysz, zbudowanych na wzór dysz okrętowych. Motor połączony jest trybową przekładnią ze śmigą 4 ramienną umieszczoną nad tylną częścią pojazdu. Przy mocy motoru ca 25 KM. oryginalny motocykl rozwija na lądzie do 100 km. na godzinę, po wodzie zaś do 30 km. Konstruktor tej amfibji przypuszczą, że będzie ona miała duże powodzenie szczególnie w kolonjach, gdzie trzeba nieraz przebywać duże rzeki i inne obszary wodne, niezaopatrzone w żadne mosty.

Sport zimowy na motocyklach

Pisaliśmy już pierwotnie o różnych urządzeniach w rodzaju płozów na przedniem kole i specjalnych „antyfrykcyjnych" pokrowcach z kolcami, używanych przez rowerzystów do jazdy po śniegu i lodzie. Należy jednak pamiętać, że te same urządzenia mogą i motocyklistom ułatwić uprawianie sportów zimowych. Rozumie się, że lekkie płozy, używane z powodzeniem do utrzymywania rowerów na śniegu przy motocyklach muszą być zastąpione płozami mocniejszemi i szerszemi, gdyż waga rowerzysty wraz z jego maszyną wynosi przeciętnie mniej niż połowę wagi motocyklu z motocyklistą, a przytem szybkość tego ostatniego jest znacznie większa i dochodzi często na równym śniegu do setki kilometrów na godzinę. To samo odnosi się i do łyżew, pokrowców i innych przyborów.

Zimowy sport motorowy, u nas jeszcze mało popularny, cieszy się zagranicą, szczególnie w krajach północnych o surowej zimie dużem powodzeniem. W Kanadzie np. w zeszłym roku odbyły się zawody, w czasie których grupa motocykli, wyposażonych w płozy i specjalne urządzenia napędowe w rodzaju gumowych gąsienic, przebyła po głębokich polarnych śniegach przestrzeń około 380 mil angielskich z przeciętną szybkością ca 15 mil na godzinę. Podobne eksperymenty robiono i w innych krajach północnych.

Należy przypuszczać, że i u nas w Polsce motocykle wyposażone w dodatkowe płozy i specjalne pokrowce na tylnych kołach znalazłyby amatorów.

Ze sportu motocyklowego

RAID MOTOCYKLOWO-SAMOCHODOWO-LOTNICZY.

„Union" łódzki rozpoczął już przygotowania celem zorganizowania w roku przyszłym wielkiego polskiego rajdu, kierowanego przez radjostację z udziałem motocyklistów, automobilistów i lotników. Do współpracy zostaną zaproszone wszystkie stacje „Polskiego Radja" z wielką rozgłośnią warszawską na czele.

Podobny raid motocyklowy rozegrany w ubiegłą niedzielę na terenach podłódzkich został przyjęty zarówno przez uczestników, jak i publiczność bardzo przychylnie i dał ciekawe rezultaty pod względem sportowym.

ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIĄ
ORGAN ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW RADJOTECHNICZNYCH W WIELKOPOLSCE.
POD REDAKCJĄ LEONA KOZŁOWSKIEGO.

Wielkie budowy wodne w Polsce a elektryfikacja kraju

Basen na 35.000.000 metrów sześć. wody i elektrownia wodna z produkcją 25.000.000 kw. godz. rocznie.

W dziedzinie regulacji rzek i meljoracyj wodnych prowadzone są w Polsce prace, zakrojone na bardzo szeroką skalę, o których jednak szerszy ogół wie niewiele. Jedną z takich prac jest budowa wielkiej tamy zaporowej na Sole (górny dopływ Wisły w Porąbce).

Rzeka Soła, jak większość naszych rzek górskich w okresie powodziowym wyrządza duże straty, niszcząc mienie i dobytek okolicznych mieszkańców. Przebieg wody na Sole wynosi normalnie 18 mtr. sześć. na sekundę, przy powodzi zaś wrasta do 1.300 mtr. na sek. Fala bywa zazwyczaj krótka, ale bardzo wysoka. Zachodziła więc konieczność uregulowania Soły, przedewszystkiem dla celów czysto meljoracyjnych, w tym też celu postanowiono wybudować olbrzymią tamę zaporową. Miejsce do wzniesienia tamy jest bardzo dogodne, gdyż po obu stronach rzeki są wzgórza, które po wybudowaniu tamy stanowić będą wielki, naturalny basen. Tama spiętrzy wodę w tem miejscu na 22 metry wzwyż na długość 6—7 klm. w górę rzeki. Pojemność basenu wyniesie około 35.000.000 metrów sześc. wody. Przed powodzią zależnie od wysokości sygnalizowanej fali, basen będzie całkowicie lub częściowo wypróżniany i będzie w stanie wstrzymać nawet najwyższą falę przyboru. W tamie znajdują się liczne przegrody, które, w zależności od wysokości nadchodzącej fali, będą odpowiednio przepuszczały wodę i w ten sposób regulowały odpływ wód w czasie powodzi.

Głównym celem wybudowania tamy było zabezpieczenie terenów, położonych nad Sołą, od zniszczeń powodziowych.

Dla zamortyzowania kosztów budowy tamy postanowiono wbudować w tamę wielki zakład wodny o sile 12.000 kilowatów, który produkować będzie 25.000.000 kw./godzin rocznie. Zakład ten będzie zasilał w energję elektryczną dla produkcji siły i światła trzy najbardziej uprzemysłowione powiaty: pow. bielski, żywiecki i wadowicki. Cała produkcja energji będzie sprzedawana, gdyż — jak wynika z przeprowadzonej ankiety — zapotrzebowanie tych trzech powiatów na energję elektryczną wynosi ponad 50 miljonów kw/godzin rocznie.

Jak wynika z przeprowadzonych kalkulacyi i z opracowanego kosztorysu, cena za prąd elektryczny będzie bardzo niska, przyczem zakład wodny zamortyzuje po pewnym czasie całkowicie koszt budowy całej tamy.

Wybudowanie tej tamy, która, jak z powyższego wynika, jest przedsięwzięciem ogromnem, będzie zarazem, oprócz zmeljorowania dużej połaci kraju, również wykonaniem części wielkiego planu elektryfikacyjnego kraju przy użyciu siły wodnej.

Budowę tamy w Porąbce rozpoczęto w r. 1921, przyczem kosztorys wynosił 21.000.000 zł. Budowa tamy, która powinna być zasadniczo już dawno wykończona„ z powodu niewspółmiernie małych kredytów, wyznaczonych w budżetach rocznych na ten cel, stale się przedłuża. Dotychczas prace przy budowie tamy wykonane są w 30—35 proc.

Oprócz wyżej wspomnianych celów, tama w Porąbce spełni jeszcze jedno zadanie, mianowicie olbrzymie zapasy wody, nagromadzone w basenie, na wypadek długotrwałej posuchy będą wypuszczone i w ten sposób chociaż częściowo uzyska się podniesienie poziomu wody w górnym biegu Wisły, co będzie miało duże znaczenie dla uregulowania Wisły na przestrzeni kilkudziesięciu kilometrów.

Termin ukończenia budowy nie jest ściśle ustalony, należy się jednak spodziewać że ukończenie nastąpi w ciągu 35 lat.

Niezależnie od wielkiego dzieła, rozpoczętego w Porąbce, podobne przedsięwzięcia, lecz jeszcze na większą skalę, projektowane są na Sanie i na Dunajcu. Na obu tych rzekach projektuje się wybudowanie zbiorników o pojemności po 100.000.000 mtr. sześć. wody wraz z zakładami wodnemi, które będą w stanie produkować po 50.000.000 kw/godzin rocznie każdy. Aczkolwiek nie da się dziś ustalić terminu realizacji tych dwóch ostatnich planów, miejmy nadzieję jednak że skarb państwa zdobędzie się na ten wysiłek, gdyż jrealizowanie tych planów przyczyni się w olbrzymiej mierze do uprzemysłowienia dużej połaci kraju, a co za tem idzie, do podniesienia ogólnego poziomu kultury.

Rozbudowa Państwowej Wytwórni Telefonów

Państwowa Wytwórnia Telefonów przygotowuje się do tego, by mogła zczasem chociaż częściowo zaspokoić zapotrzebowanie na centrale automatyczne prowincjonalne, których zaprowadzenie umożliwi służbę telefoniczną 24-godzinną, zamiast obecnej 6—8 godzinnej, istniejącej w małych miasteczkach i po wsiach. Na razie takie centrale muszą być sprowadzane z zagranicy, a Ministerstwo Poczt i Telegrafów rokuje z jednej strony o zakup pewnej ich liczby na kredyt, a z drugiej o nabycie odnośnych patentów celem umożliwienia produkcji tych urządzeń w kraju.

Oferty elektryfikacyjne

przedmiotem badań w Min. Robót Publicznych

(w) W okresie układów z firmą Harrimana nie brano pod uwagę innych ofert elektryfikacyjnych. Obecnie oferty te będą rozpatrywane w Ministerstwie Robót Publicznych. Oferty te napłynęły w znacznej ilości. Ministerstwo Robót Publicznych po rozpatrzeniu tych ofert przystąpi do rokowań. Oferty będą rozpatrywane z uwzględnieniem planu elektryfikacyjnego dla całego kraju. Dodać należy, że na elektryfikację n. p. okręgu łódzkiego wpłynęło aż 7 ofert, przeważnie zagranicznych. Na okręg warszawski złożono 3 oferty. Na elektryfikację zagłębia węglowego złożył ofertę Związek Elektrowni Kopalnianych w Zagłębiu Dąbrowskiem oraz Elektrownia Okręgowa Zagłębia w Małobądzu. Wpłynęła też oferta na elektryfikację terenów Małopolski Zachodniej.

O celową walkę z przeszkodami w odbiorze

Na wsi odbiór stacyj radjowych jest zazwyczaj dobry. Jeżeli nie brać pod uwagę przeszkód atmosferycznych, to ogółem z powodu nieistnienia lokalnych źródeł zakłóceń małego pochłaniania fal elektromagnetycznych na obszarach słabo zabudowanych, nawet przy pomocy zupełnie prostego odbiornika można swobodnie odbierać cały szereg dalszych radjostacyj. Inaczej kształtują się warunki odbioru w miastach, szczególnie większych. Po pierwsze trzeba się liczyć tam z bardzo znacznem pochłanianiem energji, występującem w wielkich masach żelaza, co poważnie zmniejsza ilość energji, dochodzącej do poszczególnych anten; dalej, większe jeszcze znaczenie mają różne przeszkody lokalne natury elektrycznej i wreszcie przeszkody, wytwarzane przez samą stację radjofoniczną, lub znajdującą się niedaleko stację radjotelegraficzną.

Usunąć pochłaniania nie możemy, gdyż trudno byłoby dla celów radjofonji zmienić radykalnie system nowoczesnego budownictwa, znieść wodociągi, kanalizację, usunąć szyny żelazne, zerwać sieć drutów telefonicznych i telegraficznych i t. p.; możemy natomiast dość skutecznie zwalczać przeszkody, spowodowane różnorodnemi urządzeniami elektrycznemi oraz nadawczemi stacjami radjowemi.

Najłatwiejszą jest „walka" ze stacjami nadawczemi, gdyż tu mamy najmniejsze trudności w określeniu, kto nam przeszkadza, poza tem, stacje radjowe, znajdujące się zazwyczaj w zarządzie poczt i telegrafów, instytucji w wielu krajach bezpośrednio zainteresowanej w dochodach z radjofonji, same idą radjosłuchaczom na rękę. Nieco trudniej jest „współżyć" ze stacjami telegraficznemi, których zarząd nic z radjofonją nie ma wspólnego. W takich wypadkach trzeba uciekać się do pomocy władz, które czy to na drodze ustawodawczej, czy też jakoś inaczej starają się kwestję uregulować.

Najgorzej natomiast wygląda walka z przeszkodami, spowodowanemi przez różne urządzenia elektryczne. Po pierwsze, odrazu natykamy się tu na znaczne trudności przy wyszukiwaniu winowajcy, gdyż najwprawniejsze ucho dobrego fachowca nie może nieraz określić z jakiego aparatu lub przyrządu pochodzi dany szmer. Dalsza trudność polega, po określeniu co przeszkadza, na wyszukaniu miejsca, gdzie się znajduje odnośny przyrząd. Należy bowiem pamiętać, że z powodu wielkiej ilości różnego rodzaju przewodów w miastach, pewne zakłucenia natury elektrycznej mogą swobodnie wędrować z jednej dzielnicy do drugiej. Jednak nawet po najściślejszem określeniu kto i gdzie przeszkadza nie może jeszcze radjosłuchacz uważać się za zwycięzcę, gdyż w większości wypadków nie ma on prawa zakazać korzystać z aparatów elektrycznych ich właścicielowi.

Jak więc widzimy, w większości wypadków przeciętny radjosłuchacz jest zdany pod tym względem na łaskę przypadku. Jeżeli jego odbiornik znajduje się w dzielnicy miasta wolnej od motorów, wentylatorów elektrycznych, ozonatorów itp. urządzeń, może on swobodnie słuchać koncertów radjowych, jeżeli natomiast los zrządzi, że ustawi on sobie aparat gdzieś w dzielnicy przemysłowej lub w pobliżu fryzjera, który korzysta z różnych maszynek elektrycznych, skazany on zostaje na odbiór stacji lokalnej, lub nawet i tej ostatniej odbierać nie potrafi.

Jak temu zaradzić?

Często słyszy się zdanie, że jedyną radą na to będzie „wynalezienie jakiegoś nowego aparatu", który eliminowałby wszelkie przeszkody. Na nieszczęście takiego aparatu jakoś nikt jeszcze nie wynalazł i prawdopodobnie nie wynajdzie.

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Apel do krajowych fabryk maszyn rolniczych

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy łamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszem piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyczach w fabrykacji maszyn rolniczych, to nasz przemysł krajowy nie ma w tym względzie — zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

WYDAWNICTWO „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO".

Między Scyllą i Charybdą

Rolnictwo w całym świecie przeżywa ciężki kryzys nadprodukcji, która w skutkach spowodowała niepomierne obniżenie cen płodów rolnych. Nadprodukcja ta powstała z powodu racjonalizacji gospodarki rolnej w czasie wojny i w latach powojennych, dzięki czemu kraje rolnicze zaczęły wytwarzać więcej niż kraje przemysłowe mogły spożyć. Równocześnie kraje przemysłowe, dawniej nastawione wyłącznie na import płodów rolnych, same zreorganizowały swą gospodarkę, tak, że import do nich się zmniejszył. Poza tem na dodatek zła, do grona wytwórców zbóż dołączyły się jeszcze inne kraje, które dawniej w gospodarce światowej żadnej roli nie odgrywały.

Ogółem więc mamy dziś w rolnictwie sytuację bardzo smutną, gdyż niema nadziei na jakieś cudowne znaczne zwiększenie konsumcji, a tak samo trudno się spodziewać gwałtownego zmniejszenia produkcji z powodu jakichś powikłań politycznych, nowych wojen, lub innych podobnych kataklizmów. (Producenci kawy odczuli obecnie częściowe błogie skutki rewolucji w Brazylji, co spowodowało podniesienie cen kawy).

Celem rozwiązania tego zagadnienia i choć częściowego wybrnięcia z kryzysu proponowano najróżniejsze środki, między innemi jak najdalej idącą redukcję wytwórczości i przynajmniej tymczasowe stosowanie gospodarki ekstensywnej, równolegle ze zmniejszeniem wszelkich inwestycyj, ograniczeniem zakupu maszyn rolniczych itp. Ta ostatnia recepta znalazła częściowo posłuch wśród rolników. W Polsce jednak gospodarka ekstensywna doprowadzić może łatwo do ruiny całego naszego organizmu gospodarczego, gdyż mimo zmniejszona ilość produktów rolnych, nie obniży się bynajmniej koszt ich produkcji, a co za tem idzie, doprowadzi się wkrótce do całkowitego wyeliminowania polskiej produkcji rolnej z rynków zagranicznych.

Jakim więc sposobem można u nas wybrnąć z trudności? Najwięcej racjonalnem byłoby prawdopodobnie uzyskanie jakichś większych kredytów, które pozwoliłyby naszemu rolnictwu na dalsze inwestycje maszynowe i dalszą intensyfikację gospodarstwa, co w sumie, zwiększając produkcję, tak obniżyłoby jej koszty, że znów moglibyśmy walczyć o rynki zagraniczne. *(K-i.)*

Niemiecka konkurencja w przemyśle maszyn młyńskich

(w) Około 90 procent naszych młynów wymaga inwestycyj lub przebudowy. Ponieważ poważniejszych młynów mamy w Polsce około 15.000, widzimy, że krajowy przemysł maszyn młyńskich ma przed sobą widoki dużego rozwoju. Niestety, cały szereg przyczyn składa się na to, że ta gałęź produkcji znajduje się u nas w niezmiernie trudnych warunkach, pozostawiając przemysłowi zagranicznemu, zwłaszcza niemieckiemu, większość korzyści, jakie nasz rynek, bardzo pojemny, przedstawia. Fabryki nasze pracują zaledwie w 40 proc. swej zdolności, a czas produkcji wynosi 4—6 miesięcy. Wskutek tego nie mogą one produkować tanio, co więcej, fabryki likwidują częściowo lub nawet całkowicie swe warsztaty pracy. Przemysł krajowy maszyn młyńskich pracuje niemal wyłącznie na surowcach krajowych; w następstwie normalny rozwój tego przemysłu przyczyniłby się do wzrostu produkcji w gałęziach pokrewnych. Poza tem nie można przeczyć, że fabryki maszyn młyńskich mają ogromne znaczenie dla obrony kraju, gdyż jako zakłady czysto mechaniczne, mogą przejść na produkcję wojenną. Ponadto, w czasie wojny pożądana jest jak najwydajniejsza praca młynów wojskowych, a decydować o tem może jedynie staranne wyposażenie młynów w maszyny. Widzimy więc, że przemysł maszyn młyńskich wymaga zainteresowania się nim ze strony sfer miarodajnych i finansowych. Ażeby krajowy przemysł maszyn młyńskich mógł normalnie się rozwijać, należy spełnić dwa zasadnicze jego postulaty:

1. Należy podnieść cła na maszyny, sprowadzane przedewszystkiem z Niemiec.

2. Unieruchomić obcy dumping kredytowy przez ułatwienie naszym fabrykom korzystania z dyskonta i kredytu w bankach krajowych.

Spełnienie tych dwóch postulatów niewątpliwie uczyni nasz przemysł maszyn młyńskich zdolnym do dorównania produkcji obcej na każdem polu i do rozwinięcia skutecznej walki z obcemi maszynami, które dotychczas na naszym rynku dominowały.

Możliwości eksportowe maszyn rolniczych do Norwegji

Niewielka, ale rozwijająca się produkcja rolnicza Norwegji korzysta z maszyn i narzędzi rolniczych importowanych z zagranicy, przedewszystkiem z Niemiec, Stanów Zjednoczonych i Szwecji.

Na fakt ten zwraca poważnie uwagę prasa fachowa, która chce umożliwić eksport naszym wytwórniom.

NADESŁANE

Nie lekceważmy zamówień

Często dochodzą nas utyskiwania i żale ze strony czytelników naszych, że niektóre poważniejsze przedsiębiorstwa handlowe i ośrodki zbytu zakładów przemysłowych, przez niedopatrzenie działu ekspedycji i płytkie traktowanie sprawy wysyłki ofert, równające się brakowi poczucia odpowiedzialności, narażają odbiorców swych, — na przykre następstwa. Wysyła się bowiem oferty bez gruntownego zbadania możności dostawy, a odbiorca względnie odsprzedawca, opierając się na tego rodzaju ofercie, naraża się na straty materjalne a także moralne, podkopując zaufanie do własnego swego przedsiębiorstwa, gdyż przyjętego zamówienia nie jest w możności później wypełnić.

Otóż do splotu podobnych żalów otrzymywanych z różnych stron, dochodzi znów dalszy, zawarty w korespondencji, nadesłanej nam przez firmę T. Kujawski, Fabryka Maszyn, Armatur i Odlewnia Żelaza i Metali w Toruniu. Abonent nasz i właściciel wskazanego przedsiębiorstwa pan Franciszek Kujawski, z prośbą o umieszczenie w czasopiśmie, pisze nam:

„Zaszedł następujący wypadek:

Dnia 9 września b. r. ściągam informacje telefoniczne w firmie Zjednoczenie Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych, Warszawa, w sprawie śrutowników, czy są takowe dostarczalne natychmiast i po jakiej cenie. Mówiono mi, że są zaraz dostarczalne. Dnia 9 września b. r. zamawiam wobec tego pocztówką powyższe śrutowniki jak telefonicznie umówiono. Dnia 11 września b. r. odbieram list, że firma może śrutowniki dostarczyć, lecz w odmiennem wykonaniu. Dnia 12 września b. r. akceptowałem tę propozycję. Dnia 26 września b. r. podaje firma powyższa warunki dostawy i zapłaty, które również akceptowałem i prosiłem o natychmiastową wysyłkę towaru. Dnia 1 października b. r. przeprasza firma za zawód i komunikuje, że śrutowników ani obecnie, ani w najbliższym czasie dostarczyć nie może.

Klient mój (w tym wypadku formacja wojskowa), który na mocy listu firmy Zjedn. Polsk. Fabr. Maszyn i Narzędzi Roln. z dn. 11. 9. 30 u mnie śrutowniki zakupił, chce zrobić mnie odpowiedzialnym za stratę przez niedostawę. Strata moja również jest wielka. Takiego postępowania bez napiętnowania publicznego niestety tolerować nie można.

F. Kujawski

Fabryka Maszyn — Toruń."

Od wszelkich komentarzy i bezpośredniej krytyki w odniesieniu do firmy Zjednoczone Polskie Fabryki Maszyn i Narzędzi Rolniczych, Warszawa, wstrzymujemy się, stwierdzając jedynie fakt, że dochodzą nas częściej głosy o podobnem nierozważnem traktowaniu sprawy ofert także przez inne przedsiębiorstwa. Nie można tu mówić o złej woli, a jedynie o niedopatrzeniu z przykremi dla odbiorcy następstwami.

W myśl zdrowej etyki kupieckiej, ofertę wysyłać należy po uprzedniem, gruntownem zbadaniu zapasów w magazynie lub zapewnieniu sobie dostawy w terminie przez producenta.

Amerykańskie traktory „Mc Cormick-Deering" „International Harvester Company" w Chicago

(Dokończenie.)

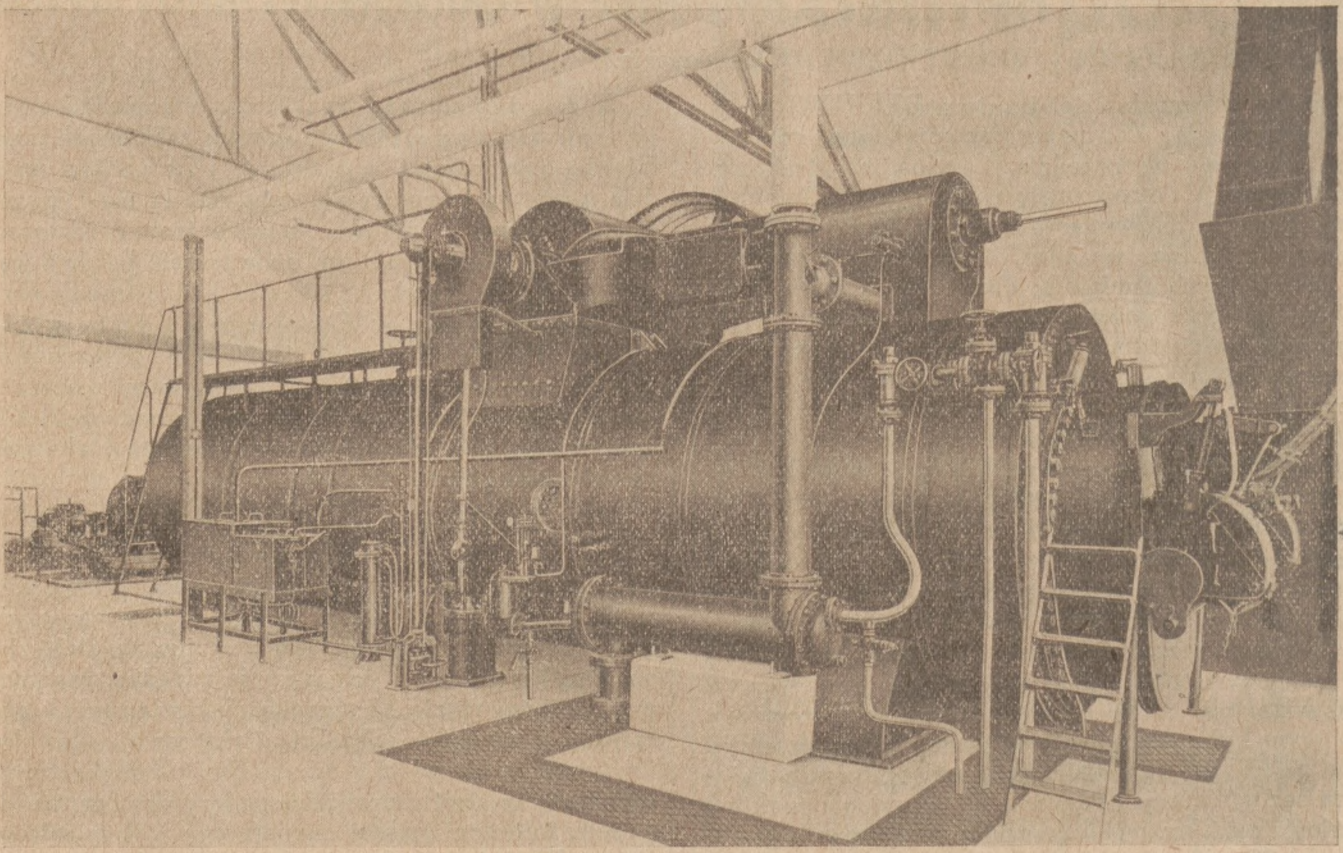
Jedną z głównych zalet traktora DEERING jest łatwość kierowania. Zawdzięczając rocjonalnie rozłożonemu ciężarowi na przednią i tylną oś, traktor DEERING należy do najzwrotniejszych traktorów rolniczych. Budowa mechanizmu kierowniczego jest bardzo mocna. — Całość mechanizmów traktora zawieszona jest w trzech punktach: dwóch — na tylnej osi i jednym — na przegubie osi przedniej. Oparcie w jednym punkcie na przedniej osi pozwala na znaczne odchylenia tejże linji poziomej przy zachowaniu normalnej pozycji silnika. — Tylne koła napędowe mogą być zaopatrzone w ostrogi motykowe, umocowane na obwodach, lub skośne pod kątem 45 stopni, obwody zaś kół mogą być poszerzone przez dodatkowe obręcze i przedłużone ostrogi, zależnie od rodzaju gleby. — Dźwignie do hamulca, zmiany szybkości, kierownicze koło, oraz siedzenie dla szofera-oracza rozmieszczone są tak wygodnie, że kierowca może z łatwością obserwować zarówno przestrzeń przed traktorem, jak i efekt pracy pługów, jednocześnie manipulując kierownicą oraz dźwigniami. — Specjalna nastawa w poziomym i pionowym kierunku pociągowa belka tylna pozwala prowadzić traktor wszystkiemi kołami na terenie nieoranym bez ugniatania podglebia. Przeniesienie punktu zaczepienia możliwe jest w kierunku pionowym w granicach od 28—40 cm., względnie 28—53 cm., oraz w kierunku poziomym 33,5 cm., względnie 40,5 cm., zależnie od wielkości traktora. Na terenie o bardzo stromych wzniesieniach stosuje się boczne przeniesienie punktu zaczepienia zapomocą specjalnej dźwigni. — W celu skutecznego wyzyskania mocy silnika oraz zabezpieczenia od szybkiego zużycia ruchomych części fabryka zastosowała w traktorze DEERING'a wszędzie, gdzie na to pozwalała konstrukcja maszyny, łożyska kulkowe i rolkowe. Bardzo trafnie rozłożony jest ciężar własny traktora, dwie trzecie bowiem wagi ogólnej jego przypada na tylną oś, jedna trzecia przypada na przednią. — W stosunku do pracy w polu traktor DEERING o mocy 10-20 KM. przeznaczony jest do orki z pługami 2- lub 3-skibowemi z szerokością każdej skiby 30 cm., zaś typ o mocy 15-30 KM. orze z pługami 3- lub 4-skibowemi również z taką samą szerokością skiby.

Traktor DEERING w zupełności zasługuje na miano „uniwersalny". Uniwersalność bowiem jego polega na tem, że może on być użyty do wszelkich prawie robót w rolnictwie. Traktor w polu orze, bronuje, ciągnie kultywator, rozsiewa nawozy sztuczne, sieje ziarno, kosi lub ciągnie i jednocześnie napędza, zapomocą przedłużonego wału na przegubach kardanowych, aparat tnąco-wiążący wiązałki traktorowej, lub kosi i w tymże czasie młóci skoszone zboże, zwozi snopy do układania w sterty, prowadzi podorywkę i młóci. Do napędu młocarni traktor zaopatrzony jest w koło pasowe. Poza tem traktor napędza sieczkarnię i inne maszyny, służy do transportu różnych materjałów i zboża po drogach. W ostatnim wypadku nakładane są specjalne segmenty gumowe w celu przejazdów traktora po drogach bitych.

SPECYFIKACJA TECHNICZNA TRAKTORÓW DEERING.

	Miara	Wielkość 10-20 KM.	Wielkość 15-30 KM.	Przemysłowy 10-20 KM.
Moc traktora na wale korbowym	KM.	20	30	20
Moc traktora na haku	„	10	15	10
Średnica cylindrów	mm.	108	114	108
Skok tłoka	„	127	152	127
Ilość obrotów na minutę wału korbowego	obr.	1000	1000	1000
Ilość obrotów na minutę koła pasowego	„	645	595	645
Srednica koła pasowego	mm.	387	425	387
Szerokość koła pasowego	„	178	230	178
Szybkość pasa na sekundę	mtr.	13	13,2	13
Ilość obrotów na minutę wału przegubowego	obr.	540	510	540
Średnica przedniego koła	mm.	760	860	760
Szerokość przedniego koła	„	125	150	zależnie od gum
Rozstawienie kół przednich	mm.	1160	1320	1155
Średnica koła tylnego	„	1070	1270	1040
Szerokość koła tylnego	„	300	300	zależnie od gum
Rozstawienie kół tylnych	„	1220	1350	1320
Rozstawienie osi	„	1980	2160	2000
Całkowita długość traktora	mtr.	3,12	3,38	3,00
Całkowita szerokość traktora	„	1,52	1,65	1,65
Najwyższy punkt kierownicy	„	1,57	1,78	1,55
Najwyższy punkt chłodnicy	„	1,45	1,63	1,48
Średnica koła zakrętu	„	4,57	4,57	4,30
Pojemność zbiornika nafty	l.	55	70	55
Pojemność zbiornika benzyny	„	2,75	3,75	2,75
Waga netto traktora	kg.	1830	2600	3460
Szybkość traktora na godzinę:				
I-a	km.	3,2	3,2	3,2
II-a	„	4,8	4,8	6,5
III-a	„	6,4	6,4	15,0
Szybkość tylnego biegu	„	4,4	4,4	6,0
Wymiary platformy	cm.	76×114	89×132	75×114
Pionowe przesunięcie belki pociągowej	„	28—46	28—52	—
Poziome „ „ „	„	33,5	40,5	—

Poważne postępy w budowie silników parowych

Nowoczesna lokomobila R. Wolf.

Zaleca się zwrócić uwagę na smarowanie oliwą pod ciśnieniem i automatyczne palenisko. Kocioł jest w stosunku do parowej maszyny większy aniżeli norma. Lokomobila uwidoczniona na powyższej rycinie pracuje w pewnej fabryce ciasta, która potrzebuje dużo pary, a siłę do ruchu otrzymuje jako energię odpadkową.

W ostatnich latach zaczęło przeważać w szerszych kołach przemysłowych zdanie, że maszyna parowa, nawet zupełnie nowocześnie zbudowana już się przeżywa. Wychodzono z założenia, że ze względu na mniej korzystne spółczynniki termiczne, maszynę parową powinien zastąpić silnik spalinowy Diesla, lub też typu pokrewnego. Należy uznać, że rozumowania te nie są w pewnych wypadkach pozbawione słuszności, gdyż rzeczywiście opłaci się czasem zamiast lokomobili parowej zainstalować silnik spalinowy. Są jednak wypadki, kiedy tylko maszyna parowa może zupełnie racjonalnie spełniać swe zadanie. Wybór tego lub innego rodzaju maszyny zależy rozumie się od jej konstrukcji. Mianowicie nowoczesna maszyna parowa, dostosowana do posiadanego paliwa, bardzo oszczędna, niewymagająca zawiłej obsługi, a co najważniejsze, umożliwiająca ekonomiczne korzystanie z ciepła pary przez nią wytworzonej, jest przeważnie nie do zastąpienia. W fabryce taka maszyna spełnia różne zadania jak to: energję cieplną przetwarza w ruch, czyli energją mechaniczną ogrzewa poszczególne maszyny i przybory, ogrzewa gmach fabryczny itp.

Właściwie można powiedzieć, że z chwilą kiedy przy maszynach parowych zaczęto wykorzystywać ich parę odlotową, oraz pobierać parę z kotła w różnych innych celach, a nietylko do wytwarzania energji mechanicznej, nastąpił nowy okres dla tych maszyn. Podobnie wielkie znaczenie dla maszyn parowych miały różne udoskonalenia, wprowadzone w ostatnich latach. Mianowicie oszczędność na paliwie została znacznie podniesiona przez celową budowę specjalnych palenisk, przegrzewanie pary wraz z zastosowaniem wysokiego ciśnienia przyczyniło się też do bardzo poważnej ekonomji. Podobne znaczenie ma też wybór właściwych materjałów do budowy, dzięki czemu osięga się bardzo wysoką trwałość maszyny.

Zasadniczo w przemyśle ustaliły się już wytyczne, wskazujące kiedy należy stosować maszynę parową, a kiedy silnik spalinowy tego lub innego typu. Zachodzą jednak wypadki, w których z tych lub innych powodów trudno jest rozstrzygnąć to zadanie. Aby ułatwić sobie decyzję w takich wypadkach, najlepiej zwracać się w tych sprawach do fabryk wytwarzających i maszyny parowe i silniki spalinowe. Fabryki te, znając dokładnie cechy charakterystyczne obydwóch rodzajów maszyn, mogą zazwyczaj po zbadaniu warunków lokalnych najlepiej doradzić, co się w danym wypadku opłaci — czy maszyna parowa, czy silnik spalinowy.

DZIAŁ BUDOWLANY, DRZEWNY i CERAMICZNY

Apel do krajowego przemysłu budowlanego

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy łamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszem piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyczach w fabrykacji materjałów budowlanych, to nasz przemysł krajowy nie ma w tym względzie — zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

ADMINISTRACJA „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO".

Inż. W. Żeńczykowski.

O nowych materjałach do budowy ścian i stropów

Referat wygłoszony na III zjeździe Przemysłowców Budowlanych R. P.

Wysoki koszt murów ceglanych przy niewyzyskaniu cegły pod względem jej wytrzymałości był przyczyną powstania t. zw. „materjałów zastępczych".

Materjałów tych zjawiło się, szczególnie po wojnie, b. wiele, żaden z nich jednak nie jest idealnym, każdy posiada te lub inne wady.

Wymagania, jakieby można postawić dobremu zastępczemu materjałowi budowlanemu, są:

1. wystarczająca wytrzymałość; pod tym względem można przeprowadzić podział na:
   a) materjały nadające się do budowy ścian i stropów nośnych; wytrzymałość ich na ściskanie nie powinna być w żadnym razie niższa od 20 kg/cm²;
   b) materjały, które nie mogą być użyte bez konstrukcyj szkieletowych; wytrzymałość ich powinna być w każdym razie taka, aby wytrzymały one bez widocznych odkształceń ciężar własny, tynku, okien i parcie wiatru oraz aby gwoździe w nich dobrze się trzymały.
2. Ogniotrwałość, względnie ognioodporność.
3. Długotrwałość, dzięki odporności na działanie mrozu, wody, robactwa, wpływów atmosferycznych i t. p.
4. Ciepło i zimnoochronność pomieszczeń.
5. Zabezpieczenie wnętrz od wilgoci.
6. Możliwość pewnej wentylacji przez ściany przez wymianę powietrza.
7. Dostateczna izolacja dźwiękowa.
8. Możliwość wykonania jak najcieńszych ścian i stropów, w celu zaoszczędzenia objętości użytkowej.
9. Możliwość szybkiej budowy i szybkiego oddania pomieszczeń do użytku.
10. Niski koszt materjału i robocizny.

Najbardziej znane z nowych materjałów budowlanych są: gazobeton, celolit, heraklit, tekton, solomit, celotex i t. p.

Gazobeton otrzymuje się przez dodanie do mieszaniny betonowej pewnych chemikalij, najczęściej sproszkowanego glinu, które łącząc się ze składnikami cementu i wodą, wytwarzają gazy, a skutkiem tego tworzywo przed związaniem powiększa swoją objętość, pęczniejąc podobnie, jak ciasto przez dodanie drożdży. Jako kruszywo, stosuje się do gazobetonu najczęściej żużel granulowany.

O ile mieszanina i sposób wykonania gazobetonu są prawidłowe, to zawarte w nim pęcherzyki są ze wszystkich stron zasklepione i nie łączą się ze sobą, dzięki czemu tworzywo posiada znakomite własności izolacyjne.

Ciężar właściwy gazobetonu do celów budowlanych wynosi od 1,1 do 0,8, a do izolacji od 0,8 do 0,5.

Spółczynnik przewodnictwa cieplnego bloków i płyt budowlanych jest około 0,25.

Według danych Instytutu Badań Inżynierji w Warszawie, wytrzymałość gazobetonu wynosi do 20 kg/cm², a nasiąkliwość w % na wagę w stosunku do ciężaru tworzywa wysuszonego — 43,7%.

Próby ogniowe z gazobetonu w Columbia University w N. Jorku dały bardzo dobre wyniki.

Największą wadą gazobetonu jest jego znaczny skurcz, wynoszący około 1¼ mm. na 1 m. O ile gazobeton ma dobre warunki wysychania, to proces kurczenia kończy się w 3 mies. od czasu wykonania, przyczem po upływie 2 miesięcy skurcz wynosi 75% całkowitego.

W budynkach o 2—3 kondygnacjach ściany nośne wykonywa się z bloków gazobetonowych o grubości około 20 cm., na zaprawie gazobetonowej lub cementowej.

Niekiedy wykonywa się ściany przez zapełnienie masą gazobetonową gotowego deskowania. Ten sposób należy stanowczo uważać za błędny, gdyż — jak wspomniano poprzednio — tworzywo się kurczy i daje pęknięcia. Pierwszy budynek z gazobetonu w Warszawie wykonano w 1928 r. przy zbiegu ul. Hożej i Chałubińskiego. Był to niewielki dom o 2 kondygnacjach; ściany zrobiono z suchego gazobetonu w deskowaniu o grubości 25 cm; stropy — z gazobetonu zbrojonego na belkach żelaznych. Budynek ten zachował się zupełnie zadawalająco pod względem cieplnym, nawet w czasie wielkich mrozów w zimie 1928 r., jednakże wskutek skurczu popękał, tak że w ścianach powstało dużo pionowych rys nietylko włoskowatych, ale nawet szerokości kilku mm.

Celolit otrzymuje się przez maszynowe wtłoczenie specjalnej piany mydlanej do zaprawy cementowo-piaskowej; w ten sposób powstaje tworzywo porowate, zawierające wielką ilość drobnych zamkniętych komórek powietrznych, jednostajnie rozmieszczonych w całej masie i niepołączonych ze sobą.

Po wyjęciu z form w czasie zależnym od stwardnienia, celolit należy przechowywać na składzie nie mniej niż 3 miesiące przed użyciem do budowy. Jest to konieczne ze względu na znaczne kurczenie się tworzywa w pierwszych miesiącach po wykonaniu. W roku 1928 wybudowano w Warszawie kilka celolitowych domów mieszkalnych, między innemi dom p. Ł. na Saskiej Kępie, w ścianach tego domu pojawiły się na wiosnę 1929 r. w wielu miejscach liczne i dość znaczne, sięgające kilku mm. rysy, powstałe prawdopodobnie wskutek użycia tworzywa, któremu nie dano dostatecznie się skurczyć. Ciężar właściwy celolitu wynosi od 0,3 do 1,3. Tworzywo o ciężarze właściwym od 0,3 do 0,7 stosuje się tylko do izolacji; celolit o ciężarze właściwym od 0,7 do 1,3 stosuje się już jako materjał budowlany, lżejszy — na ścianki działowe, cięższy (od 1,1 do 1,3) na bloki do ścian i płyty stropowe.

Spółczynnik przewodnictwa ciepła celolitu budowlanego wynosi ok. 0,25. Nasiąkliwość badana w Instytucie Badań Inżynierji w Warszawie wynosiła dla celolitu o ciężarze właściwym 1,17—14,8% na wagę.

Badania pożarowe, wykonane tamże, wykazały większą ogniotrwałość celolitu niż betonu żwirowego.

Wytrzymałość na ściskanie bloków celolitowych 40×25×20 cm. o ciężarze właściwym 1,17 wynosiła około 1,20 kg/cm².

Płyta celolitowa, uzbrojona, o grubości 12 cm. i rozpiętości 2,5 m., podana zginaniu, została zmiażdżona przy obciążeniu około 900 kg/m².

(Dokończenie nastąpi.)

Znaczny spadek wywozu drewna we wrześniu br.

Według prowizorycznych obliczeń Gł. Urz. Stat. we wrześniu br. wywieziono z Polski 209.832 tony drewna wartości zł. 26.300 tys. wobec 389.849 ton i 48.588 zł. w tymże czasie 1929 r., czyli spadek stanowi 30,5 proc. w skali ilości 46,8 proc. pod względem wartości.

Spadek eksportu dotknął najsilniej surowca drzewnego 63 proc. ilościowo, przyczem wywóz papierówki zmalał o 74 proc., zaś kłód, kloców i dłużyc o 73 proc. natomiast kopalniaków wywieziono mniej więcej tyle ile we wrześniu 1929 r. Wywóz drewna obrobionego wykazał nieco mniejszy spadek, w porównaniu do surowca, a mianowicie 15 proc. ilościowo i 31 proc. pod względem wartości.

Wzrost zamówień w przemyśle dyktowym

Pisma donoszą: Ostatnie tygodnie przyniosły poprawę w przemyśle dykt i fornierów w związku z zwiększonym napływem zamówień z Niemiec, Czechosłowacji i Holandji. Zamówienia te tłumaczy się tem, że dumpingowana dykta rosyjska, która zalewa rynki Zachodniej Europy jest małowartościowa.

Wobec tej sytuacji niektóre fabryki dykt w Polsce wprowadziły pracę na dwie zmiany. Sytuacja kredytowa i wypłacalność krajowych odbiorców uległa również pewnej poprawie.

Kredyty budowlane wyczerpano

Komitet rozbudowy m. st. Warszawy wyczerpał już kontyngent kredytów budowlanych, które mógł zalecać Bankowi Gosp. Krajowego do wypłaty.

Z ostatnio przyznanych przez tenże komitet kredytów zasługują na zanotowanie następujące: Zakładowi Ubezp. Prac. Umysłowych przyznano 4.085.000 zł na budowę domu przy ul. Wilsona na Żoliborzu i 2.534.000 zł na budowę domu na placu Cecory z tem, że pożyczki zrealizowane będą drogą zakupu papierów wartościowych Banku Gosp. Kraj. Na takichże warunkach przyznano Warsz. Spółdzielni Mieszkaniowej Prac. Umysłowych 1.814.000 zł, na budowę domu przy ul. Asfaltowej. Poza tem komitet rozbudowy przyznał z państwowego funduszu budowlanego — jak wykazuje sprawozdanie za sierpień — 18 pożyczek budowlanych na ogólną sumę 3.156.400 zł. Pożyczki te obejmują przeważnie urzędnicze spółdzielnie budowlano-mieszkaniowe.

Gminie m. Warszawy przyznano na budowę schroniska dla bezdomnych przy ul. Zawiszy 438 000 złotych i na pożyczki remontowe dla właścicieli domów — 44.000 zł.

Sposoby użycia betonu do prac podwodnych

Najważniejsze znane sposoby betonowania pod wodą są następujące:

1. opuszczanie betonu zapomocą rur, 2. betonowanie w kesonach, 3. wylewanie betonu wprost do wody.

Sposób pierwszy jest najbardziej rozpowszechniony.

W ostatnich latach wykonano w Szwecji szereg budowli, w szczególności mury oporowe na wybrzeżach, przy których zastosowane były wszystkie 3 powyższe sposoby.

Prace te dały możność ustalenia głównych właściwości, jakie powinien posiadać odpowiedni beton; beton używany do prac podwodnych powinien być dość płynny, nie za bardzo jednak, gdyż wtedy rozrzedzałby się w wodzie; ilość cementu musi być większa niż w zwykłym cemencie.

Najnowszy sposób prac podwodnych z betonem został rozpowszechniony przez firmę szwedzką „Contractor".

Polega on na użyciu rury do wylewania tak długiej, aby po ułożeniu się pierwszej warstwy betonu na dnie, rura mogła pozostać w tem położeniu stale zanurzona swym końcem w masie betonu.

Świeży beton, dochodzący przez rurę, rozprzestrzenia się dzięki temu nie bezpośrednio w wodzie, jak to ma miejsce przy innych sposobach, ale przez rozszerzenie się masy betonowej dzięki narastaniu wskutek czego rozcieńczenie betonu staje się niemożliwe; prócz tego unika się tworzenia oddzielnych warstw, co może być niebezpieczne ze względu na złe związanie się całego bloku.

Przy zastosowaniu tego sposobu, proporcja cementu powinna osiągać conajmniej 300 kg/m³.

Firma „Contractor" wybudowała już od r. 1913 szereg ścian oporowych nadbrzeżnych, a w szczególności wykonała obmurowanie b. pochyłego wybrzeża w Oskarshamn w Szwecji.

Sposób firmy „Contractor" może być zastosowany również przy budowie studzien lub zbiorników. (Bautechnik — Przegl. Techn.).

NADESŁANE.

Import maszyn do rozdrabniania kamieni

Potrzeby rynku polskiego w zakresie urządzeń technicznych dla przemysłu cementowego, wyrobu piaskowca i sztucznego kamienia jak wogóle kamieniołomów, pokrywamy przeważnie fabrykatami importowanemi z zagranicy, przeto interesują nas źródła produkcyjne, które na tem polu zdobyły renomę i rozgłos. Inwestycja w maszynach, to rzecz jakości i zaufania, to też zbyt fabrykatów oparty na tych podstawach, nawet w okresie niepomyślnych konjunktur i ogólnie ścieśniającego się eksportu, nie doznaje uszczerbku, lecz spotyka się zawsze z dostatecznym popytem, gdyż wytwory tego rodzaju są produktem doświadczenia i praktyki długich lat. Na polu dostawy maszyn rozdrabiania kamieni i tym podobnych urządzeń technicznych dla produkcji towarów cementowych i z piaskowca, poza światowym kryzysem utrudnionych warunków, panuje silna walka konkurencyjna. Mimo tych niepomyślnych warunków, fabrykaty firmy **Gaspary**, jak łamacze, gniotowniki walcowe, obok pras światowej sławy oraz innych maszyn dla przemysłu budowlanego, zatrzymać zdołały i nadal miejsce przodujące na rynku międzynarodowym, co najlepszym jest dowodem ich wysokiej wartości jakościowo-konstrukcyjnej.

W kamieniołomach różnych krajów pracują z korzyścią łamacze oraz maszyny rozdrabiające a celem uzyskania równomiernego groszku znajdują zastosowanie gniotowniki walcowe typów Gaspary. Przy pomocy tych maszyn uzyskuje się równomierny kubicznie materjał do budowy dróg oraz dla budownictwa na- i podziemnego jak niemniej dla budowy tam wodnych. Maszyny rozdrabiające stosuje się także w przemyśle cementowym, gdyż świeżo łamany ostrokątny materjał nadaje się lepiej do produkcji wyrobów cementowych niż luźny piasek i żwir. Wyrób piaskowca, jest przeto w zakładach komieniołomów dobrze rentującym się działem ubocznej wytwórczości. W przedsiębiorstwach o rozmiarach poważnych zmontowane są zazwyczaj urządzenia stacjonowane, podczas gdy dla budowy dróg oraz w przemyśle budowlanym posługujemy się maszynami przewoźnemi, ze względu na zmieniające się stale miejsce ich postoju i pracy. Koszty inwestycyjne są stosunkowo niskie a nawet urządzenia większych rozmiarów amortyzują się w krótkim czasokresie.

Przedsiębiorstwom wskazanych działów produkcyjnych zaleca się zainstalowanie maszyn bądźto dla zużytkowania odzadów w kamieniołomach a tem samem zmniejszenia kosztów wytwórczych względnie zwiększenia dochodów, lub też dla ulepszenia wyrobów cementowych i wzmocnienia zdolności konkurencyjnej. W wypadkach takich, każdy znawca i fachowiec wybierze niewątpliwie maszyny typu **Gaspary**, ponieważ pierwszorzędny ich fabrykat znany jest powszechnie i poza trwałością, odznaczają się one w budowie techniczną doskonałością.

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Grudziądz, 3. 11. Ceramiczne Zakłady w Grudziądzu notują za 100 sztuk w złotych loco wagon Grudziądz: dachówka karpiówka 155, żłobiona 250, marsylska 330, holenderska z felcami 370, rzymska 450. Cegła I klasy 75—80. Dreny 1 i pół cal. 60—70, 2 cal. 88—90, 3 cal. 176—180, 4 cal. 286—300, 5 cal. 440 do 500, 6 ıl. 630—700, 7 cal. 1.000—1.100, 8 cal. 1.3 '—1.540. Sufitówka 7×10×25 — 110, 8×1 <25 — 260, 12×25×25 — 240. Cegła pv aki 27×16×6 — 70. Ceny bez zmiany. Sytuacja również nie uległa zmianie.

Gdynia, 3. 11. Notowanie cegły za 1000 sztuk w zł loco Gdynia. Cegła palona 77—80, cegła piaskowa biała 62—65, cegła dziurawka wymiaru normalnego 78—80, cegła sufitówka — Foerstera 8 cm. 120, 10 cm. 125—130.

Białystok, 3. 11. Ceny detaliczne w zł łącznie z dostawą na miejsce budowy: Cement za 100 kg. 13.00; wapno firmy „Wapnorud" i kieleckie za 100 kg. 6.00; gips małopolski za 100 kg. 7.50, jędrzejowski 8.50, papa dachowa 00 — 4.00, 000 — 5.00, 0000 — 6.00, cegła miejscowa biała budowlana za 1000 szt. 70.00, czerwona piecowa za 1000 szt. 120.00 do 130.00 (zamiejscowa cegła obecnie nie jest sprowadzana z powodu wysokiej ceny i kosztów przewozu), cegła szamotowa: opoczyńska 0.25 zł za szt., myszkowska 0.35, z Klesowa 0.20 zł, smoła gazowa za kg. 0.40 zł.

METALE I WYROBY METALOWE.

Katowice, 3. 11. Surówka odlewnicza nr. 1 „Huta Pokój" oraz Górnośląskich Zjedn. Hut Królewskiej i Laury — reprezentacja: Towarzystwo dla Sprzedaży Surówki Żelaznej, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, Al. Jerozolimskie 11, cena za tonę 220 zł loco stacja wysyłająca.

Białystok, 3. 11. Na rynku starego żelaza notowano następujące ceny hurtowe: szmelc żelaza kutego I gat. 80—90 zł za tonę loco stacja naładowcza w Województwie Białostockiem, gat. II zł 60—70. Warunki zapłaty: gotówka. Popyt znaczny. Szmelc lany I gat. 120 zł za tonę, II gat. 70—80 zł. Warunki zapłaty: prima weksle na 60—90 dni. Tendencja słaba. Blacha stara dachowa w paczkach 40—50 zł za tonę. Pokrycie tylko gotówką. Stare szyny, sprzedawane przez wileńską dyrekcję kolejową w obrębie okolic Białegostoku za każdorazowem zezwoleniem Min. Komunikacji, obliczane są po 130—140 zł za tonę; szyny wąskotorowe stare 160 do 170 zł za tonę; obręcze stare wagonowe 135—140 zł za tonę. Warunki pokrycia: cała należność gotówką. Popyt słaby wobec ukończenia sezonu budowlanego.

Berlin, 3. 11. (Urz.) Not. w RM. za 100 kg. Miedź elektrolityczna dostawa cif Hamburg, Brema lub Rotterdam 92½. Oryginalne aluminjum hutnicze 98—99 proc. w blokach 170, ditto w sztabach walcowanych i ciągnionych 174, nikiel czysty 98—99 proc. 350, antymon Regulus 47—49, srebro w sztabach ca. 900 za kg. 49—51, złoto w wolnych obr. za 10 gr. 28—28.20, platyna w wolnych obr. 1 gr. 3—5.

Londyn, 3. 11. (Z.) Srebro 16¾, na dostawę $16^{11}/_{16}$ d, złoto 85 sh 0¼ d za 1 uncję.

Londyn, 3. 11. (Urz.) Not. metali w Ł za tonę. Miedź Standard per kasa $43^{11}/_{16}$ do $43^{13}/_{16}$, 3 mies. 43½—$43^{9}/_{16}$, Settl. 43¾, Elektrolyt 45¼—46¼, Best selected 44¾—46, Strong sheets 73, Elektrowirebars 46¼. Cyna Standard per kasa $113^{7}/_{8}$—$114^{1}/_{8}$, 3 mies. 115¼—115½, Settl 114, Banka (obr. nieof.) 119½, Straits (obr. nieof.) 119¼, ołów zagr. dost. natychm. 15¾, terminowa 15¾, Settl. 15¾. Cynk zwykły dostawa natychm. $14^{11}/_{16}$, term. 15¼, Settl. $14^{5}/_{8}$. Not. nieofic. Aluminjum krajowe 85, zagraniczne 85, antymon Regulus 46—46½, chiński 24, rtęć $22^{5}/_{8}$, platyna 7, Wolfram 18, nikiel krajowy 175, zagr. 175, blacha biała 17, siarczan miedzi 21—21½.

Nowy Jork, 3. 11. Not. metali w cts za lb. Miedź lake loco 9.62, per 30/90 dni 9.50, Casting Rafinery loco fob .N. Jork 9.25, cif. Hamburg 9.80. Cyna N. Jork, Straits loco 26.70, na grudzień 26.80. Ołów N. Jork, loco 5.10, East St. Louis, loco 4.95. Cynk East St. Louis, loco 4.05. Srebro zagran. w cts. za uncję $36^{1}/_{8}$, platyna 33, aluminjum 98—99 proc., loco $22^{7}/_{8}$, nikiel w sztabach loco 35, blacha biała fob. Pittsburg 5.25.

Berlin, 3. 11. Na rynku półwyrobów metalowych płacono za 100 kg. w markach, blacha aluminjowa, drut i stangi 118, rury bez szwu 159.50, krążki miedziane 195, mosiężna blacha taśmówka i drut 133, stangi 111, rury bez szwu 152, tombakowa blacha, drut i stangi 167, nowe srebro, blacha, drut i stangi 282, cyna do lutowania 165. Na rynku półwyrobów zniżka na wszystkie artykuły, szczególnie spadło nowe srebro i cyna do lutowania.

Bruksela, 3. 11. Eksportowe ceny żelaza na rynku międzynarodowym fob. Antwerpja w Ł za tonę metryczną. Surówka odlewnicza III 2.12.0, surówka Thomasa 2.11.6, kniple zwykłe (kęsy) 3.7.6, platyny 3.10.6, żelazo sztabowe 4.0.6, dźwigary 3.14.0, kątowe 3.16 6, szyny stalowe 6.10.0, taśmówka 4.12.6, drut walcówka 5.2.6, blacha Thomasa 4.15.0, drut ocynkowany 7.0.0, gwoździe 5.10.0. Ceny nadal spadają na wszystkie gatunki, prócz szyn.

DRZEWO.

Gdańsk, 3. 11. Ceny drzewa za wrzesień wg. kom. Dep. Leśnictwa. Drzewo użytkowe w stanie okrągłym. Dębowe kloce I-a 30—39 cm. za 1 m. sześc. 65—77 szyl. fob., 40—49 cm ba 1 m. sześc. 80—87½ szyl. fob., 50 cm. i wyżej 1 m. sześc. 102½—135. Drewno użytkowe tarte i ciosane. Angielskie bale sosnowe 9 cm. za standard 9.10—10 Ł, 8 cm. za standard — Ł, świerkowe za standard — Ł. Dębowe materjały tarte 10/100 mm.: z klocami 30—39 cm. za 1 m. sześc. 82½—112½ szyl., 40—49 cm. za 1 m. sześc. 100—135 szyl., 50 cm. i wyżej 132½152½. Dębowy towar paryski 29—30 dol. am., dębowe fryzy 21—24 dol. am., dębowe plansony za st.[3] 3 szyl. Dębowe bindry za skład podwójny 10 dol. am. fob. Tendencja bez zmiany.

Katowice, 3. 11. Notowanie drzewa pg. komunikatu Dep. Leśnictwa za wrzesień. Drzewo kopalniane zł 35—45 za 1 m. sześc., papiernicze za mp. 30—35, sosnowe materjały stolarskie za m. sześc. zł 150—170, deski podłogowe heblowane i szpuntowane za m. sześc. 120—135, belki sosnowe 6 m. długie za m. sześc. 90—105, sosnowe łaty „4×6" za m. sześc. 95—105, kantówka sosnowa wiąz. 70—85, sosnowe deski 40×50 mm. za m. sześc. 85—95, legary 10×10 centymetrów za metr. sześc. 75—85, szalówki za m. sześc. 70—75, drągowiny do robót betonowych za m. sześc. 45—50. Listwy do robót betonowych za mp. 0.40—0.55, dębowy materjał stolarski 250—300, bukowy mat. stol. 120, deszczułki dębowe posadzkowe I kl. za m. kw. 13—14.50, bukowe 12—12.50. Ceny uległy znacznej zniżce, szczególnie sosnowe deski podłogowe belki, łaty i kantówka.

Katowice, 3. 11. Ceny hurtowe za 1 m. sześc. loco skład Katowice: belki zł 95—100, deski sosnowe grubości 33.40 i 50 mm. 90 do 100, kantówka do 12 cm. 90—100, powyżej 12 cm. 105—110, szalówka 71—77, łaty 93—98, stolarska 155—195, podłogowe 135 do 140, dębina 250, bukowe 120, kopalniaki loco kopalnia dol. 5.20. Tendencja na drzewo budowlane mocniejsza z powodu zmniejszenia dowozów, również zapotrzebowanie kopalniaków żywsze.

ZŁOTY W DNIU 3 LISTOPADA 1930 ROKU.

Gdańsk 57.62—57.77; złoty 57.63—57.78; Berlin przekaz na Warszawę, Poznań i Katowice 46.925—47.125; Londyn 43.35; N. Jork 11.22½; Wiedeń 79.35—79.63; Zurych 57.75; dolar w obrotach prywatnych 8.92¾.

Przetargi • Submisje • Licytacje

OGŁOSZENIE LICYTACYJNE.

Dnia 12 listopada 1930 r., o godz. 10-tej sprzeda Urząd Celny w Poznaniu

600 kg. wyrobów włóknistych
68 „ wyrobów żelaznych
58 „ wyrobów z gliny ogniotrwałej
108 „ rodzynek
8,5 „ wanilji
48 „ siatek z drutu żelaznego
31 „ kół zębatych
15 „ płyt do gramofonu
10 „ kwiatu muszkatowego
525 sztuk brzytew
180 sztuk noży i widelcy stołowych
6 sztuk rowerów
8 używanych gramofonów

oraz inne drobne artykuły jak:

konserwy, wyroby galanteryjne, wyroby z miedzi, zabawki dziecięce i t. p.

Urząd Celny.

———

Okręgowy Związek Kas Chorych w Krakowie ogłasza niniejszem

PRZETARG PUBLICZNY

na wykonanie surowych robót ziemnych, murarskich, żelazobetonowych, ciesielskich, blacharskich i izolacyjnych przy budowie gmachu Polikliniki, przy ul. Pomorskiej w Krakowie.

Plany i warunki przetargu, oraz formularze podjąć można w biurze Okręgowego Związku Kas Chorych w Krakowie, przy ul. Szlak L. 6, I. p. w godzinach urzędowych od 11—13-tej — za opłatą 5 zł.

Termin składania ofert do Okręgowego Związku Kas Chorych w Krakowie, ul. Szlak L. 6, I. p), wraz z wadjum w wysokości 5 proc. oferowanej sumy upływa z dniem 10-go listopada 1930 r. o godzinie 12-tej w południe i w tymże terminie nastąpi otwarcie ofert.

Wadjum w wekslach wykluczone.

Związek zastrzega sobie wolny wybór oferenta, lub nieuwzględnienie żadnej oferty.

Dyrektor: Zygm. Klemensiewicz. Przewodniczący Zarządu: Dr. Emil Bobrowski.

PRZETARG

Kierownictwo Przebudowy Węzła Warszawskiego ogłasza przetarg na dzień 25 listopada 1930 r. na wykonanie rozbiórki frontowej części budynku Wydziału Eksploatacyjnego położonego przy Al. Jerozolimskiej 42.

Bliższe szczegóły w „Monitorze Polskim" Nr. 252 z dn. 30 października b. r.

Kierownictwo Przebudowy Węzła Warszawskiego.

———

OGŁOSZENIE

Dyrekcja Okręgowa Kolei Państwowych w Wilnie ogłasza nieograniczony przetarg ofertowy na dostawę 2300 mtr. sześciennych kloców sosnowych oraz słupów telegraficznych w ilości 7900 sztuk następujących wymiarów:

O długości 8,5 mtr. — 4.000 sztuk
„ 9 mtr. — 2.600 sztuk
„ 11 mtr. — 1.200 sztuk
„ 13 mtr. — 100 sztuk

Oferty w zapieczętowanych i zalakowanych kopertach należy składać w Prezydjum Dyrekcji Okręgowej K. P. w Wilnie do godz. 12-ej, dnia 18-go listopada 1930 roku.

Otwarcie ofert nastąpi 18 listopada 1930 roku, o godz. 12-ej w Dyrekcji Okręgowej K. P. w Wilnie.

Szczegółowe przepisy co do składania ofert, jak również warunki techniczne na dostawę kloców sosnowych i słupów telegraficznych sosnowych są do przejrzenia w Wydziale Zasobów Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Wilnie (III piętro, pokój Nr. 38).

PRZETARG

Na sprzedaż 26.250 mp. szczap i okrąglaków opał. (279 mp. okrąglaków) rozmaitych gatunków z nadleśnictwa. Bliżyn odbędzie się dnia 10-go listopada 1930 r. o godz. 12-tej w południe w lokalu Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu przy ul. Żeromskiego 53.

Przetarg odbędzie się ustnie i zapomocą ofert zakrytych.

Informacyj udziela Dyrekcja L. P. w Radomiu oraz Nadleśnictwo Bliżyn poczta Bliżyn.

Dyrekcja Lasów Państw. w Radomiu.

PRZETARG

Ministerstwo Komunikacji zawiadamia o przetargu ofertowym, który odbędzie się dnia 25 listopada 1930 r. o godz. 11-tej

na sprzedaż starej miedzi.

Szczegółowe ogłoszenia zamieszczone są w „Monitorze Polskim" nr. 272 z dnia 30. X. 1930 r. i „Gazecie Polskiej" nr. 298 z dnia 29. X. 1930 r. 9406

OGŁOSZENIE.

Magistrat m. Lublina ogłasza niniejszem przetarg publiczny na dostawę:

a) 1 turbogeneratora na prąd zmienny trójfazowy o napięciu 6.600 woltów 50 okr. o mocy nominalnej 3.000 kw. przy cos. phi 0,8, ilość obrotów na minutę 3.000, ciśnienie pary 22 atm., przegrzanie 375° C, łącznie z podgrzewaczem wody i przegrzewaczem pary, odpowiedniemi pompami, osprzętem dużym i małym oraz kompletnem urządzeniem podmuchu i sztucznego ciągu wraz kominem żelaznym. Rodzaj paliwa — miał węglowy o grub. ziarna 0—10 mm. i wartości cieplnej ca. 6.000 kaloryj.

c) 1 wieży chłodniczej o wydajności 1.000 m^3 wody ochłodzonej o 10° C., na godzinę.

Warunki przetargu:

Oferty należy składać do dnia 12 listopada 1930 r. włącznie w biurze Elektrowni Miejskiej w Lublinie, ul. Staszica 14A, w kopertach zamkniętych i zalakowanych. Ceny winny być podane oddzielnie dla każdego z wyżej wymienionych przedmiotów (a, b i c) netto loko fabryka bez opakowania. Koszty cła, opakowania przewozu do st. kol. Lublin i koszt montażu należy podać oddzielnie, jak również i wagę netto poszczególnych przedmiotów.

Do każdej oferty winien być dołączony szczegółowy opis techniczny, rysunki z podaniem głównych wymiarów, daty gwarancyjne (przy 4/4, 3/4, 2/4 i 1/4 obciążenia) oraz zaznaczone warunki płatności. Na żądanie Elektrownia Miejska w Lublinie wyśle PP. Oferentom specjalne kwestjonarjusze. Ceny oraz warunki płatności należy podać w formie ostatecznej. Otwarcie ofert nastąpi w biurze Magistratu w Lublinie, pokój 28 w dniu 13 listopada 1930 r. o godz. 10-ej rano.

Na zabezpieczenie ofert każda ze stających do przetargu firm winna złożyć w Kasie Magistratu m. Lublina przed dniem otwarcia ofert wadjum w wysokości pięciu (5) procent wartości oferowanego przedmiotu netto w odpowiednich walorach, przewidzianych przepisami o dostawach dla Związków Komunalnych. W razie cofnięcia złożonej oferty już po jej otwarciu, złożone wadjum przepada na rzecz Magistratu m. Lublina.

Magistrat m. Lublina zastrzega sobie prawo ewentualnego unieważnienia przetargu bez podania powodów oraz prawo wybrania i zatwierdzenia oferty według swego uznania niezależnie od wysokości podanej ceny.

Lublin, dnia 28 października 1930 r.

Dyrektor Elektrowni Miejskiej w Lublinie.
Inż. Romuald Golla.

Za Kierownika Zarządu Miejskiego m. Lublina.
Stanisław Dylewski.

WEZWANIE DO SKŁADANIA OFERT

2 Okręgowe Szefostwo Budownictwa w Lublinie ogłasza przetarg nieograniczony na budowę jednej studni wierconej w garnizonie Sarny. Bliższych informacyj udziela referat instalacyjny w godzinach urzędowych. Kosztorysy ślepe za zwrotem kosztów własnych wydaje kancelarja tut. Szefostwa. Oferty w zalakowanych kopertach z napisem: „Oferta na budowę studni w Sarnach" należy zgłaszać do 2 Okręg. Szefostwa Budownictwa w Lublinie, ulica Szpitalna 12 do dnia 14 listopada 1930 r. godzina 10 rano. Do oferty należy załączyć kwit odnośnej Kasy Skarbowej na złożone wadjum w wysokości 3 proc. od oferowanej sumy.

Zastrzega się przeprowadzenie dodatkowego ustnego przetargu oraz dowolny wybór oferenta.

Zast. Szefa Bud. O. K. II.
Inż. Gruca, kpt.

OGŁOSZENIE PRZETARGU.

Zarząd Międzykomunalnego Związku dla budowy i utrzymania szpitala psychjatrycznego w Chełmie ogłasza przetarg ofertowy na wykończenie kanalizacji, wodociągów i ogrzewania centralnego oraz na urządzenie pralni i kuchni parowej w budujących się gmachach Szpitala Psychjatrycznego w Chełmie.

Oferty firm proponujących dogodne warunki kredytowe będą miały pierwszeństwo.

Termin składania ofert upływa dnia 10 listopada 1930 r. o godzinie 12-tej.

Bliższe szczegóły w Lubelskim Dzienniku Wojewódzkim Nr. 38 z dnia 27 października 1930 r. względnie telefonicznie Chełm Lubelski 147. (Biuro Związku, Chełm Lubelski, skrytka pocztowa 35).

W Chełmie, 31 października 1930 r.

Prezes Związku: St. Gutt w r.

OGŁOSZENIE PRZETARGU.

Zarząd masy konkursowej „Auto - Sport" Tadeusz Ring w Kołomyi rozpisuje niniejszem ofertową sprzedaż następujących partyj towarowych; 1) Sprzęt radjowy, 2) Części samochodowe „Chevrolet", 3) Akcesorja samochodowe gumy, smary i łożyska, 4) Części samochodowe „Ford" i „Fordson", 5) Dwa samochody osobowe używane marki „Dogde" i „Ford", jeden autobus używany marki „Opel", jeden samochód ciężarowy używany marki „Chevrolet", jeden motocykl nowy marki „Harley", 6) Urządzenie lokalu i biura sklepowego. Zapasy towarowe i spisy inwentarzowe mogą reflektanci przeglądać codziennie od 2 listopada w godzinach od 9—14 za zgłoszeniem się u Zarządcy masy. Oferty należy wnosić na ręce Zarządcy masy konkursowej pisemnie lub ustnie do dnia 15 listopada godzina 12 poł. Ofertami można objąć cały zapas towarowy lub poszczególne partje towarowe. Rozstrzygnięcie ofert nastąpi dnia 15 listopada br. o godzinie 18 na posiedzeniu Wydziału Wierzycieli, na którem oferenci mogą być obecni. Zarząd masy zastrzega sobie prawo dowolnego wyboru z pomiędzy oferentów bez względu na wysokość oferowanej ceny.

Dr. Joachim Aszkenazy,
Zarządca masy konkursowej, Kołomyja, ul. Kościuszki 48.

Magistrat miasta Jasła, Województwo Krakowskie ogłasza

KONKURS

na wykonanie zdjęć miasta Jasła

o obszarze około 450 ha. metodą trjangulacyjno-poligonową, stosownie do istniejących w tej mierze przepisów oraz wykonanie całego planu regulacyjnego miasta, uwzględniającego istniejącą sieć kanalizacyjną.

Kompletne zdjęcia oraz plany winny być wykonane i oddane Magistratowi w terminie według umowy.

Oferty składać należy w Magistracie w kopertach zapieczętowanych, zaopatrzonych napisem: „Oferta na plany pomiarowe miasta Jasła" do dnia 1 grudnia 1930 r., do godziny 12 w południe. Bliższych informacyj zasięgnąć można w Biurze technicznem Magistratu.

Jasło, dnia 16 października 1930 r.

Burmistrz: Dr. Jan Wiłusz.

Dnia 19 listopada 1930 r. odbędzie się w Sądzie Powiatowym w Brodnicy

PRZYMUSOWA SPRZEDAŻ.

młyna motorowego w Górznie. Młyn ten został w roku 1928 nowowybudowany, przemiał dzienny ca. 20 ton. Bardzo dobra egzystencja. Bliższych wyjaśnień udzieli

adw. Koczwara, Brodnica n/Drw.

Nadleśnictwo Państw. Stronno, poczta Koronowo, stacja kolejowa Koronowo, powiat Bydgoszcz sprzeda w drodze

PISEMNEGO PRZETARGU.

(Submisji) w dniu 13 listopada 1930 r. drewno użytkowe sosnowe (dłużyce) z cięć roku gospodarczego 1930/31.

Los. 1. Leśnictwo Pólko, oddział 194 al sztuk 134, 173.31 m³, w tem I. kl. 55.72, II. kl. 72.12, III. kl. 43.71, IV. kl. 1.76 z tego † I. kl. 12.70, II. kl. 5.39, III. kl. 4.27. Odległość od stacji kolejowej Koronowo 7 klm. szosą.

Los. 2. Leśnictwo Wilczegardło oddział 151 a sztuk 204, 244.49 m³, w tem I. kl. 11.21, II. kl. 139.39, III. kl. 91.91, IV. 1.98 z tego † I. kl. 2.11, II. kl. 36.59, III. kl. 31.28, IV. 1.16. Odległość od stacji kolejowej Koronowo 5 klm. szosą.

Los. 3. Leśnictwo Biała oddział 113 b Nr. 1-273, 323-332 sztuk 283 182.38 m³ w tem I. kl. 3.56, II kl. 34.69, III. kl. 128.46, IV. 15.67 z tego † III. kl. 6,13, IV. kl. 0.34. Odległość od stacji kolejowej Koronowo 6 klm., z tego 5 klm. szosą.

Los. 4. Leśnictwo Biała oddział 113 b Nr. 274-322 sztuk 49 31.94 m³ w tem II. kl. 8.07, III. kl. 22.30, IV. kl. 1.57 z tego † III. kl. 0.39. Odległość od stacji kolejowej Koronowo 6 klm. z tego 3,5 klm. szosą.

Pisemne oferty z napisem „Submisja" w zalakowanych kopertach należy nadsyłać do Nadleśnictwa do dnia 13 listopada r. b. godz. 14-ta. Otwarcie ofert nastąpi o godz. 14.15 tegoż dnia w Kancelarji Nadleśnictwa Państwowego Stronno w Koronowie w obecn. ewent. przybyłych oferentów. Przetarg odbędzie się na obowiązujących warunkach sprzedaży wyrobionego drewna w drodze pisemnego przetargu „Submisji", które są do przejrzenia w Dyrekcji Lasów Państwowych w Bydgoszczy i w Nadleśnictwie.

Oferty nieodpowiadające warunkom nie będą uwzględnione.

Termin wywozu 5 tygodni od dnia submisji.

Nadleśniczy Państwowy.

PRZETARG PUBLICZNY

Magistrat miasta pow. Szamotuły zamierza wydzierżawić w drodze przetargu publicznego na czas ograniczony zależnie od obustronnej ugody.

zabudowania byłego Miejskiego Zakładu Chorych położonego w Szamotułach przy Placu Sienkiewicza nr. 13, składającego się z 45 ubikacyj. Wszystkie zabudowania wykonane są z cegły palonej (masywnie). Wspomniane budynki nadają się znakomicie na pomieszczenie poważniejszej instytucji, biur handlowych i t. p. Bliższych informacyj udzieli Magistrat miasta Szamotuł, pokój nr. 4, w godzinach urzędowych, t. j. do godz. 12-tej w południe. Reflektanci zechcą złożyć oferty zamknięte z napisem: „Oferta na wydzierżawienie Miejskiego Zakładu" w niżej podpisanym Magistracie, pokój nr. 4-ty, najpóźniej do dnia 15 listopada r. b. w południe o godz. 12-tej.

Szamotuły, dnia 3 listopada 1930 r.

Magistrat.

Sprzedaż - dzierżawy - personel - zastępstwa

Mała fabryka papy smołowej

w wielkiem mieście Wielkopolski, z składnicami, stajniami, garażem i małym domem mieszkalnym, nadająca się także na inne przedsiębiorstwo, jest do wydzierżawienia. Do objęcia potrzebny kapitał ca. 25 000 zł. Oferty do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 9266.

Wspólnik fachowiec - kapitalista

do fabryki maszyn i odlewni żelaza w większem mieście na Pomorzu, istniejącej 12 lat, bardzo znanej, celem rozszerzenia przedsiębiorstwa z kapitałem 30—40.000 zł potrzebny. Oferty do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 9328.

Dla przedsiębiorstwa handlu żelaza i dostaw hurtowych w pewnem wielkiem mieście Polsk. Górnego Śląska celem spłacenia jednego udziałowca poszukuje się **WSPÓLNIKA - ZAWODOWCA** z kapitałem 50.000 zł. Korespondencję uprasza się w języku niemieckim. Oferty za nr. 9313 do Administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego", Poznań, ul. Wielka nr. 10.

Mistrz ceglarski

lat 39, z długoletnią praktyką, doskonale obeznany w nowoczesnych wyrobach ceramicznych oraz wszelkich piecach kręgowych obecnie na posadzie kier. cegielni poszukuje posady. Łaskawe zgłoszenia do admin. „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 9310

Turbinka parowa

na 8 atmosfer z prądnicą na stały prąd 220 woltów o mocy około 10 K. M. poszukiwana. Zgłoszenia: **Inż. E. Jasiński,** Biuro Urządzeń Elektrotechnicznych, **Łódź**, ul. Sienkiewicza Nr. 34. 9359

KUPNA

Biuro Techniczne P. Wajchman, Częstochowa

Aleja Nr. 16 — Telefon 266

kupuje i sprzedaje wszelkie maszyny, a więc:

lokomobile, kotły, maszyny parowe, obrabiarki do żelaza i drzewa, motory spalinowe i elektr., dynamo-maszyny etc. 9398

KUPIĘ używany **GATER** w dobrym stanie, najchętniej w Małopolsce Wschodniej. Zgłoszenia z podaniem ceny kupna: **Piotr Prymas, Jaworzno. Chrusty.** 594

Stare płyty akumulatorowe, szlam,

i wszelkie stare metale

kupuje

T. Bielawski, Poznań,

Bukowska 33. — Telefon 6418. 8062

Dynamo 220 Volt, prąd stały, 300—350 kW,

Generator 220/380, prąd zmienny, 25 kVA

kupię. Oferty do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 9410.

Kupię

używane maszyny

do przemysłu gumowego, **mieszadło, prasę i inne** (Mischwalzwerk, Vulkanisierpresse). Oferty do adm. „Rynku Metal. i Maszyn." pod nr. 9358.

Pompę

do prasy hydraulicznej na 500—600 atm. kupi **Inż. Cz. Gottschalk** **Poznań** **Spokojna 12 — Telefon 6258** 9322

Prasę ekscentryczną

suport do nastawienia od 20—70 mm., wytrzymałości od 150 do 200 ton kupi, **FABRYKA OKUĆ MEBLOWYCH Wacław Millner,** Bydgoszcz, Mazowiecka 28/29. Tel. 789 9350

Potrzebuję zaraz **1 kocioł płomienno-rurkowy** (1 rura płom., pozostałe zaś rury podłużne) o pow. ogrzew. 60 mtr. kw., 10—12 atmosfer ciśnienia w komplecie i zdolny do natychmiastowego ruchu. Książka kotłowa musi być w porządku. Oferty kierować p. adr. **Fabryka Gazu Węglanego „HENRYKÓW", Częstochowa** 9397

Poszukuje się kupna

motoru na gaz świetlny

o sile 10 do 15 PS. Wyczerpujące oferty uprasza się przesyłać pod adresem: 9378

M. Zimmermann, Fabryka maszyn rzeźniczych BYDGOSZCZ, Jagiellońska 37.

Wszelkie ogłoszenia

w sprawie kupna i sprzedaży osięgają w „Rynku Metalowym i Maszynowym" **znaczny skutek**

„R. Met". **WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW.**

CENY OGŁOSZEŃ: 1/1 str. 150 zł, ½ str. 80 zł, ¼ str. 45 zł, 1/8 str. 25 zł, 1/16 str. 15 zł. Na I. str. okładki 100%, na II. i IV. str. 50%, na III. str. 30% dopłaty. Artykuły opisowe z dopłatą 100 %. Klisze autotypje z wyraźnych fotografij dostarcza się po 14 groszy za cm². W Gdańsku obowiązują powyższe ceny w guldenach. Do Niemiec oblicza się 1/1 str. 150,— Rm., ½ str. 80,— Rm., ¼ str. 45,— Rm., 1/8 str. 25,— Rm., 1/16 str. 15,— Rm. W wydaniach specjalnych obowiązuje taryfa inna. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań; w kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Grodzki (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.